

Natuurtoets WarmtelinQ Rijswijk - Leiden, alternatief tracédeel Lot A en B

Soortbescherming en gebiedsbescherming

projectnummer 0470288.100
definitief revisie 00
24 mei 2023

Natuurtoets WarmtelinQ Rijswijk - Leiden, alternatief tracédeel Lot A en B

Soortbescherming en gebiedsbescherming

projectnummer 0470288.100
definitief revisie 00
24 mei 2023

Auteur

Opdrachtgever

LdM C.V.
Concourslaan 17
9727 KC Groningen

Antea Group is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Gecontroleerd:

datum	beschrijving	vrijgave
24 mei 2023	definitief	

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding & planvoornemen	1
1.2	Doel	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Effectbeschrijving en -beoordeling	4
2.1	Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek	4
2.2	Effectbepaling voornemen	9
2.3	Soortbescherming	10
2.3.1	Afbakening relevante soortgroepen	10
2.3.2	Vogels	11
2.3.3	Zoogdieren – vleermuizen	14
2.3.4	Zoogdieren – overige zoogdieren	18
2.3.5	Amfibieën	24
2.3.6	Vissen	26
2.3.7	Insecten	26
2.3.8	Kreeftachtigen en weekdieren	28
2.3.9	Zaadplanten, varens en bladmossen	29
2.3.10	Korstmossen en schimmels	33
2.3.11	Zorgplicht	34
2.3.12	Invasieve soorten	35
2.4	Natura 2000	37
2.5	NNN	39
2.6	Overig provinciaal beleid Zuid-Holland	40
2.7	Gemeentelijk natuurbeleid	41
2.8	Beschermde houtopstanden Wnb	42
2.9	Kansen voor natuurwaarden in het plangebied	42
3	Conclusie & advies	43
3.1	Soortbescherming	43
3.1.1	Zorgplicht	46
3.2	Invasieve soorten	47
3.3	Natura 2000	47
3.4	NNN	47
3.5	Overig provinciaal beleid Zuid-Holland	48
3.6	Gemeentelijk natuurbeleid	48
3.7	Beschermde houtopstanden Wnb	48
3.8	Kansen voor natuurwaarden in het plangebied	48
	Literatuurlijst	49
	Bijlage 1 Wettelijk kader	51
	Bijlage 2 Methodiek natuurtoets	62

1 Inleiding

1.1 Aanleiding & planvoornemen

LdM C.V., werkend onder de handelsnaam WarmtelinQ en een onderdeel van Gasunie, is voornemens om de toekomstige warmtetransportleiding WarmtelinQ Vlaardingen - Den Haag ter hoogte van Rijswijk door te trekken naar Leiden. Dit project wordt WarmtelinQ Rijswijk - Leiden genoemd. Beide projecten maken deel uit van het toekomstige bovenregionaal warmtetransportnet in Zuid-Holland.

Het doel van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden is de verduurzaming van zowel de bestaande als toekomstige warmtelevering in Leiden en het aanbieden van restwarmte aan toekomstige warmtedistributienetten in de gemeenten langs het toekomstige tracé (Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg, Voorschoten, Wassenaar, Katwijk, Zoeterwoude, Leiderdorp, Leiden en Oegstgeest). De warmtetransportleiding bestaat feitelijk uit twee leidingen (een aanvoer- en een retourleiding), een pompstation en een warmteoverdrachtstation (WOS) bij de aansluiting op het bestaande warmtenet in Leiden.

Onderhavig rapport heeft betrekking op 'alternatief tracédeel Lot A en westelijk deel Lot B' van het tracé Rijswijk - Leiden. De ligging van dit tracé is weergegeven in figuur 1.1 en 1.2. Het tracé is circa 3,6 km lang en ligt tussen de rijkswegen A13 en A4 en het aangrenzende bedrijvenpark 'Vliegeniersbuurt', woonwijk 'Bosweide' en de voormalige polder Tedingerbreek te Ypenburg (gemeente Den Haag, Provincie Zuid-Holland).

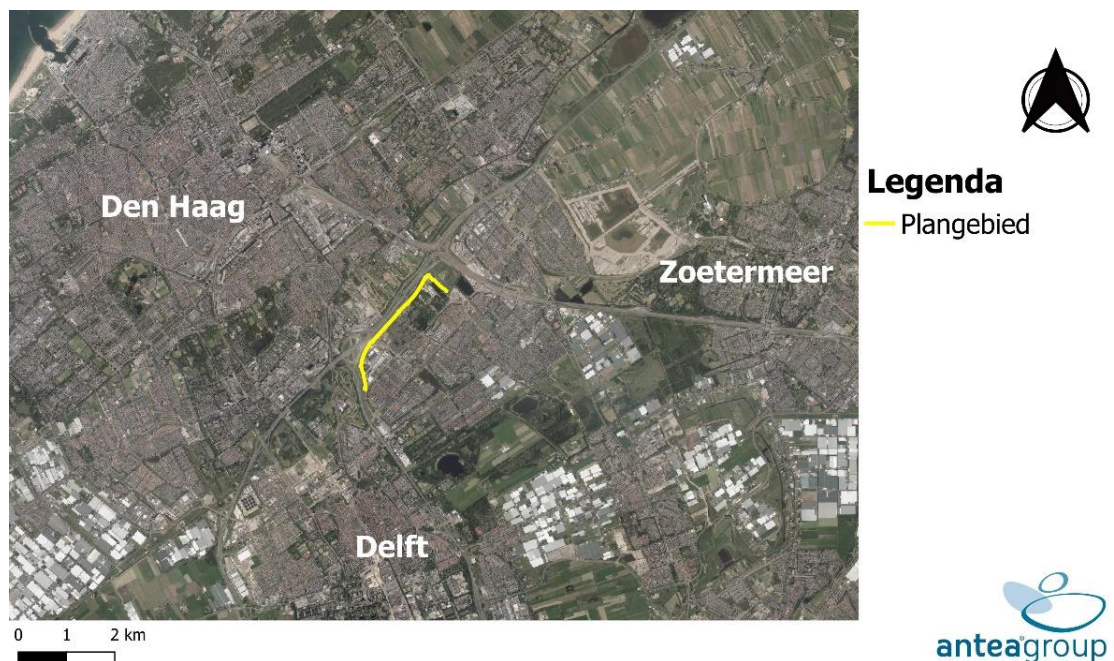
De leidingen voor het tracé Rijswijk – Leiden hebben een buitendiameter van 500 mm. Daar komt nog een isolatielaag omheen van ca. 100 mm. Totale diameter bedraagt vervolgens ca. 700 mm. De geïsoleerde leiding wordt ook wel aangeduid als staal-PUR-PE, DN500/700.

Het eerste deel van het tracé wordt aangelegd in open ontgraving. Het tracé kruist de Laan van Hoornwijck met een HDD-boring. Het traject ten noorden van woonwijk 'Bosweide' betreft een open ontgraving. De tweede en laatste geplande HDD-boring betreft het gehele tracé langs de noordzijde van de 'Tedinger Broekpolder'. Deze boring ligt bijna geheel onder terrein van TNO. Het resterende tracé, grotendeels haaks op de A4, vindt plaats in open ontgraving. Het tracé kruist plaatselijk enkele afwateringssloten. Wateren van grotere omvang worden niet gekruist. Opgemerkt wordt dat de werkzaamheden plaatselijk wel nabij wateren en/of waterkeringen plaats vinden. Deze watergangen en waterkeringen vallen binnen het beheergebied van Hoogheemraadschap van Delfland. Het onderhavige tracé bevindt zich in de basis ontwerpfasen. Dit betekent dat het tracé nog niet vastligt. In de rest van de rapportage wordt de term "plangebied" gebruikt om het tracé aan te duiden. Het is nog niet bekend wanneer de werkzaamheden plaatsvinden en hoelang deze duren.

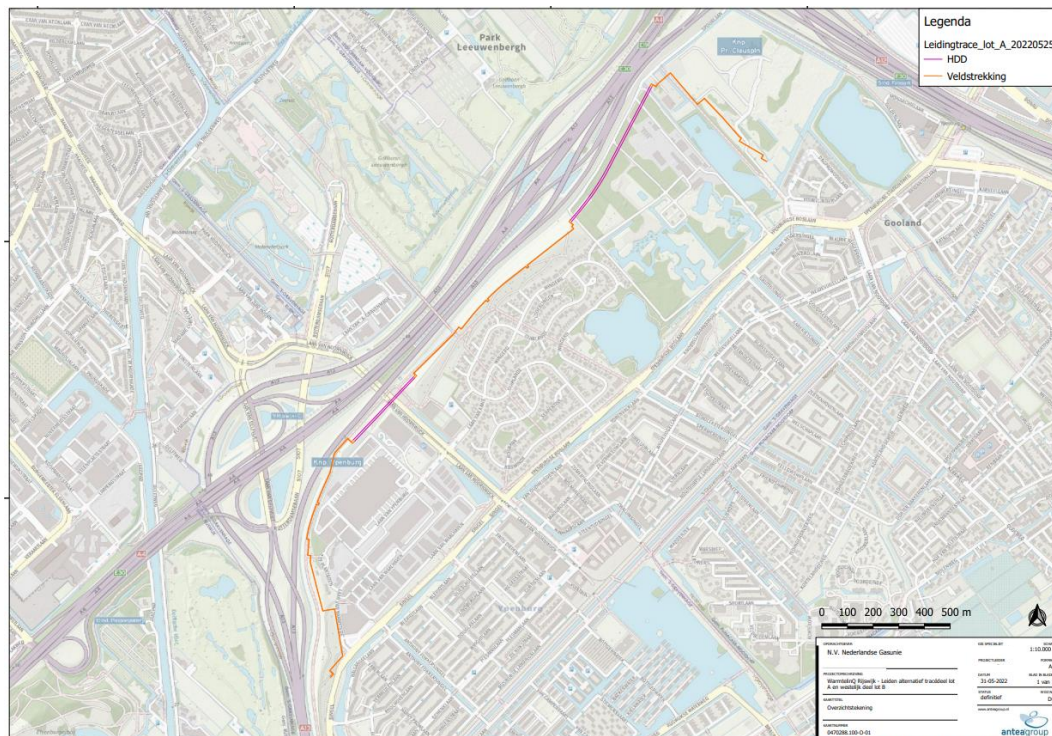
Als plangebied voor deze toetsing is uitgegaan van de gehele werkstrook (tot 50 m ter weerszijde van de voorlopige alternatieve tracélíjn).

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of het voornemen effect heeft op beschermde soorten, beschermde gebieden of beschermde houtopstanden (Wet natuurbescherming (Wnb), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig (provinciaal) beleid). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en/of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling. Dit wordt verkend in deze natuurtoets. Daarnaast worden kansen voor het verbeteren van natuurwaarden genoemd.

In de figuren 1.1 en 1.2 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied (gele lijn) ten opzichte van de omgeving. Bron: QGIS-PDOK.

Figuur 1.2. Gedetailleerde ligging van het plangebied (paars: HDD-boring en rood: open ontgraving). Antea Group.

1.2 Doel

Het doel van de natuurtoets is om een goed eerste beeld te krijgen van de (beschermde) natuurwaarden die in het plangebied en de (directe) omgeving aanwezig (kunnen) zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van een bureaustudie en oriënterend terreinbezoek. Op basis hiervan wordt getoetst of in het kader van de Wnb als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden. Daarnaast wordt ingegaan op de eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn. De resultaten worden o.a. gebruikt voor het opstellen van het MER. Omdat alle mogelijke effecten op natuur in beeld gebracht moeten zijn, wordt ook aandacht besteed aan rode lijstsoorten en algemene soorten die vrijgesteld zijn van ontheffingsplicht bij ruimtelijke ontwikkelingen.

1.3 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding van de natuurtoets en voorgenomen ontwikkeling;
- Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en toetst de (in de omgeving) aanwezige beschermde soorten, rode lijst soorten, beschermde gebieden en beschermde houtopstanden aan de natuurwetgeving en overige beleidskaders;
- Hoofdstuk 3 bevat de conclusies en advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 wordt het wettelijk kader beschreven. In bijlage 2 wordt de methodiek van voorliggende natuurtoets beschreven.

2 Effectbeschrijving en -beoordeling

In paragraaf 2.1 wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het plangebied gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 de effectbepaling van het plan gegeven. In paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 wordt respectievelijk ingegaan op de aanwezigheid van en toetsing aan de Wnb van beschermde soorten, rode lijst soorten en aanwezige invasieve soorten, Natura 2000-gebieden, NNN, overig provinciaal beleid van de provincie Zuid-Holland en beschermde houtopstanden.

Indien blijkt dat een onderdeel van paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 niet relevant is voor voorliggend planvoornemen, vindt er geen toetsing van het voornemen aan de Wnb (of ander relevant beleidskader) van dat onderdeel plaats.

2.1 Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek

Op 20 april 2022 is vanaf circa 13:00 uur een oriënterend terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecoloog van Antea Group bij zonnig weer met een temperatuur van circa 13 °C. Na de uitvoering van het eerste veldbezoek is het westelijk deel van het tracé gewijzigd, waardoor een nieuw veldbezoek uitgevoerd diende te worden ter plaatse van het gewijzigde tracédeel (zie figuur 2.1 deelgebied open ontgraving 1 en 2). Dit veldbezoek heeft plaatsgevonden op 15 juni 2022 vanaf circa 13:00 uur bij zonnig weer met een temperatuur van circa 27 °C. Tijdens beide terreinbezoeken is het plangebied te voet geïnspecteerd. Hierbij zijn de bomen met een verrekijker geïnspecteerd op de aanwezigheid van holtes en nesten. De controle heeft enkel plaatsgevonden op de delen van het plangebied waar wordt gewerkt middels open ontgraving. Ook zijn de in- en uitrede punten van de HDD-boringen bezocht.

Het plangebied ligt op de grens tussen stedelijk gebied en infrastructuur (A13/A4). Omdat de drie locaties van open ontgraving onderling verschillen in aanwezige biotopen en (mogelijk) aanwezige beschermde soorten, worden het biotoop per open ontgraving beschreven. De benaming van de gebieden is gegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1. Nummering van deelgebieden. Elk deelgebied betreft een open ontgraving. Bron: QGIS-PDOK.

Deelgebied 1

Het zuidelijk deel van het tracé bevindt zich aan de zuid/oostzijde van de grondwal tussen de A13 en de Vliegeniersbuurt. Op dit talud bevindt zich bloemrijke grasvegetatie. Ook staan er meerdere (jongen) bomen van verschillende soorten (enkele essen, enkele hemelbomen, een moerasedik en een Amerikaanse linde). Het tracé buigt af langs het noorden en ligt een stuk naast de Laan van Haamstede. Het tracé buigt af naar het westen en noorden waardoor deze op het talud loopt. Hierbij wordt een gemaaid stuk gras van de scouting, een bunker en het grasveld van een kynologenclub gepasseerd. Net ten noorden van de kynologenclub staan enkele gekandelaberde Canadese populieren. Verder naar het noorden loopt het tracé parallel met het fietspad “Van Weerden Poelmanpad”. De vegetatie langs dit fietspad bestaat uit bloemrijke vegetatie met klavers, composieten en zuring. Op enkele locaties staat groot hoefblad in de berm. Er staan ook enkele populieren, een vlier en schietwilg en net aangeplante steeliepen (2 jaar). In figuur 2.2 is een impressie gegeven van deelgebied 1.

Deelgebied 2

Dit deel van het tracé bevindt zich op een grondwal die dienstdoet als geluidswal tussen de A4 en de woonwijk ‘Boswijk’. Het westelijke deel van het tracé loopt parallel met het fietspad Ringelwikke. Op de grondwal ten zuiden van de Ringelwikke staat bloemrijke vegetatie met hoge grassen, klaver, zuring en composieten (zoals biggenkruid, paardenbloem, boterbloem). In de berm ten noorden van het fietspad zijn dezelfde plantensoorten aanwezig. Ook staan op deze grondwal enkele reuzenberenklauwen. Het tracé loopt verder naar het oosten en kruist hierbij het fietspad Meyvlietpad/Ringelwikke. Vanaf deze kruising loopt het tracé over de grondwal in plaats van gelijk met het fietspad. De grondwal is aan de noordzijde begroeid met gras, kruiden en bloemen zoals paardenbloem. Het grootste deel van het tracé ligt boven op de grondwal en loopt langs de een beukhaag. Boven op de grondwal staat voornamelijk (gemaaide) grassige vegetatie. Op het zuidelijke talud staan ook veel jonge bomen van voornamelijk de soorten valse acacia, Hollandse iep, pluimes en esdoorn. In figuur 2.3 is een impressie gegeven van deelgebied 2.

Deelgebied 3

Het westelijke intredepunt van de HDD-boring bevindt zich op het terrein van Eneco. Op dit terrein staan enkele bomen (Salix spec.) De ondergroei bestaat uit gras, paardenbloem, brandnetel en hondsdraf. Vanaf het Enecoterrein loopt het tracé richting het oosten, waar een sloot, een fietspad, en een tweede sloot gekruist worden. De sloot ten westen van het fietspad is circa 8 meter breed, met beperkte oeverbegroeiing. Het water is helder. De sloot aan de oostzijde van het fietspad is circa een meter breed en ondiep. Bij het terreinbezoek was de oostelijke sloot op veel locaties bedekt door drijvende algenbedden, wat duidt op hoge stikstofwaarden. Na het kruisen van de tweede sloot loopt het tracé naar het zuidoosten. Het eerste deel van dit zuidelijk tracé loopt door grasland met lage grassen. Het kruist dezelfde oostelijke sloot die is afgebogen naar het oosten. Hierna loopt het tracé over het terrein van camperpark Den Haag. Hierbij kruist het een smalle strook ruig drassig bos, waarna het over een drassig grasland loopt tot het eindpunt van het tracé. In figuur 2.4 is een impressie gegeven van deelgebied 3.

Links: Vegetatie zuidelijk talud grondwal (kruidenrijkgras en enkele essen).
Rechts: Impressie vegetatie talud naast Laan van Haamstede.

Links: Bunker nabij het tracé.
Rechts: Gemaaid grasveld op talud aangrenzend aan kynologenclub.

Links: Grasveld van Kynologenclub.
Rechts: Gekandelaberde Canadese populieren.

*Links: Impressie vegetatie en populieren langs van Weerden Poelmanpad
Rechts: Impressie vegetatie op locatie intredepunt oostelijke HDD-boring.*

Figuur 2.2. Impressie deelgebied 1.

Impressies bloemrijk grasland op talud van geluidswal bij westelijk tracédeel (ten westen van Meyvlietpad).

Impressies grasland bovenop geluidswal bij oostelijk tracédeel (ten oosten van Meyvlietpad). Er is een gemaaide strook vegetatie aanwezig. Ook staan er veel valse acacia's op het zuidelijk talud aangrenzend aan de geplande open ontgraving.

Figuur 2.3. Impressie deelgebied 2.

Links: Eneco terrein met wilgen (*Salix spec.*). Op de voorgrond is de brede westelijke sloot zichtbaar.
Rechts: de smalle ondiepe oostelijke sloot met algenbloei.

Links: Grasland naast de oostelijke sloot.
Rechts: Dichte ruige vegetatie van de te passeren bosstrook.

Links: Impressie te passeren bosvegetatie vanuit hoek grasland.
Rechts: Impressie drassig grasland.

Figuur 2.4. Impressie deelgebied 3.

Bijna het gehele plangebied is onderdeel van de ecologische verbindingzone van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur van Gemeente Den Haag. Daarnaast wordt/is de geluidswal bij Ypenburg omgevormd tot een bijen- en vlinderlint.

2.2 Effectbepaling voornemen

Het voornemen betreft het aanleggen van warmteleidingen. De voornaamste voorbereidende handelingen van het voornemen bestaan uit het maaien van opgaande vegetatie en het graven in de bodem over de lengte van de ontgraving of ter hoogte van de in- en uitrede punten van de HDD-boringen. Op enkele locaties dient hogere vegetatie (bomen en bosschages) gekapt te worden en een watergang gekruist te worden. Door het gebruik van materieel kan geluidsverstoring optreden. De effecten zijn enkel van toepassing in de bouwfase, er zijn geen versturende factoren in de gebruiksfase.

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden.

Alle deelgebieden:

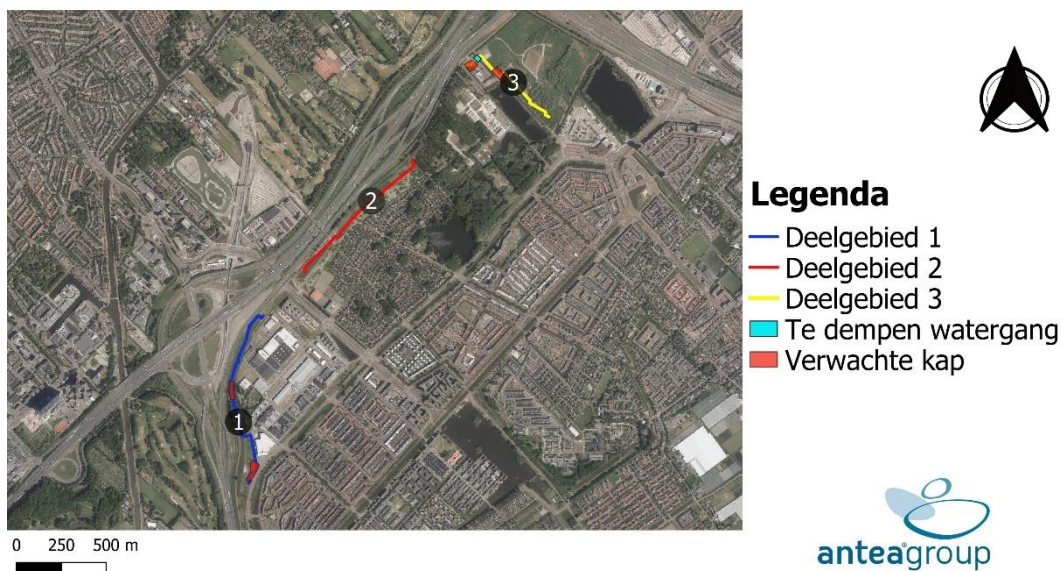
- De hoge vegetatie in het plangebied wordt gemaaid;
- De grond wordt vergraven;
- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden.

Aanvullende activiteiten deelgebied 1 (figuur 2.5):

- Bomen worden gekapt.

Aanvullende activiteiten deelgebied 3 (figuur 2.5):

- Bomen worden gekapt;
- Een deel van een watergang wordt tijdelijk gedempt.

Figuur 2.5. Verwachte locatie waar bomen gekapt worden (rood gearceerd) in deelgebied 1 en deelgebied 3. De locatie van de te dempen watergang in deelgebied 3 is blauw gearceerd.

2.3 Soortbescherming

In de onderstaande paragrafen worden per soortgroep de resultaten van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek beschreven. Indien soortgroepen op basis van het oriënterend terreinbezoek op voorhand kunnen worden uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop, zijn deze soortgroepen vermeld in paragraaf 2.3.1.

Op basis van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek wordt ingegaan op de mogelijk effecten die als gevolg van het planvoornemen op mogelijk aanwezige beschermde soorten kunnen optreden. Indien negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, wordt geadviseerd over de te nemen vervolgstappen.

Een aantal soorten is door de provincies vrijgesteld en zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen. Deze soorten zijn ook meegenomen in deze toetsing, aangezien bij een m.e.r. ook de effecten van het voornemen op vrijgestelde- en rode lijst soorten in beeld moeten worden gebracht. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt bij het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Hierbij kan gedacht worden aan het rekening houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten en de manier van werken (zoals het aanhouden van vaste rijroutes en het zorgen voor vluchtmogelijkheden voor de soorten).

2.3.1 Afbakening relevante soortgroepen

Op basis van de bureaustudie en het verkennend terreinbezoek kan de aanwezigheid van meerdere soortgroepen worden uitgesloten. Gezien de afwezigheid van zee en zoutwater in, of in de directe nabijheid van, het plangebied kunnen zoutwatervissen en zeezoogdieren worden uitgesloten. Doordat het verspreidingsgebied van enkele soorten niet tot aan het plangebied loopt en geschikt biotoop voor andere soorten ontbreekt, kunnen beschermde reptielen worden uitgesloten. Aanwezigheid van de overige soortgroepen kan niet op voorhand worden uitgesloten. Deze soortgroepen worden in de hiernavolgende paragrafen nader beschouwd.

2.3.2 Vogels

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDFF, 2017-2022).

Soort	Categorie
Boomvalk	4
Buizerd	4
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Kerkuil	3
Ooievaar	3
Ransuil	4
Slechtvalk	3
Sperwer	4
Wespendief	4

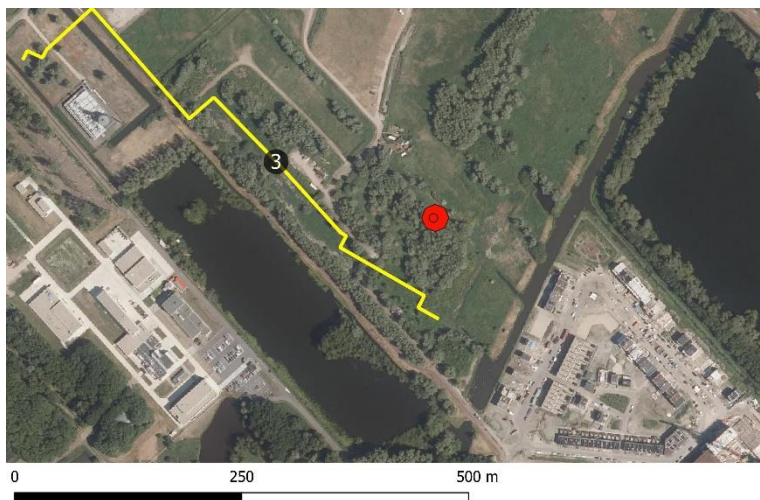
Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats, alsook bij wezenlijke aantasting van de functionele leefomgeving, altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn boombroedende soorten, gebouwbroedende soorten en overige soorten (zoals grote gele kwikstaart en ooievaar).

Tijdens het terreinbezoek zijn in (de directe omgeving van) het plangebied geen grote nesten in bomen aangetroffen die kunnen toebehoren aan boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest. Buiten het plangebied zijn wel enkele kraaien- en eksternesten waargenomen, maar deze waren in gebruik door de kraai en ekster en hiermee niet jaarrond beschermd. De aanwezigheid van nestplaatsen van boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest kan in (de directe omgeving van) het plangebied worden uitgesloten. Er is een sperwernest gemeld in NDFF nabij deelgebied 3 (figuur 2.6). Deze ligt buiten de invloedssfeer van het plangebied (>75 meter), waardoor verstoring kan worden uitgesloten. Indien het tracé in noordelijke richting wordt verplaatst, is het mogelijk dat werkzaamheden binnen de verstoringafstand van het gemelde nest zullen plaatsvinden. In dit geval wordt aangeraden om in het najaar een bezoek te brengen aan het gebied om te controleren of het nest nog aanwezig is en indien dit het geval is een nader onderzoek naar het gebruik van het nest uit te voeren.

Het plangebied kan wel onderdeel uitmaken van de functionele leefomgeving van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nesten die in de wijde(re) omgeving broeden, zoals de sperwer. Het plangebied bevindt zich in een ecologische verbindingzone, omringd door woonwijken en infrastructuur. Ten westen van de A13 en ten noorden van de A4 zijn echter ook groene structuren aanwezig die als jachtbiotoop kunnen dienen. De aanwezigheid van essentieel leefgebied in het plangebied kan hierom worden uitgesloten.

Vervolgstappen – indien het tracé in gebied 3 noordelijk wordt verplaatst

In najaar met blad van de boom controle of het gemelde sperwernest nog aanwezig is. Indien het nest nog aanwezig is, dient onderzoek naar het gebruik van het nest uitgevoerd te worden.

Legenda

- Open ontgraving 3
- Nest sperwer (NDFF)

Figuur 2.6. Locatie gemeld sperwernest door derden (NDFF) ten opzichte van het plangebied.

In het plangebied (en de directe omgeving) is geen bebouwing aanwezig. Om deze reden kunnen nestlocaties van de huismus en gierzwaluw worden uitgesloten. Door de afstand tussen de bebouwing en het plangebied is het tevens uit te sluiten dat er essentieel leefgebied van gebouwbewonende soorten in het plangebied aanwezig is.

Geschikt broedbiotoop voor de grote gele kwikstaart (nabij stromend water of nissen onder bruggen), kerkuil (nestkasten), slechtvalk (hoge (flat)gebouwen) en ooievaar (nestpalen) zijn in (de directe omgeving van) het plangebied niet aanwezig, waardoor jaarrond beschermde nestplaatsen van deze soorten kunnen worden uitgesloten.

Soorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest (categorie 5)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.2. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1km) die in het NDFF door derden zijn ingevoerd (NDFF, 2017-2022).

Soort	Categorie
Blauwe reiger	5
Boerenwaluw	5
Bonte vliegenvanger	5
Boomklever	5
Boomkruiper	5
Bosuil	5
Ekster	5
Gekraagde roodstaart	5
Groene specht	5
Grote bonte specht	5
Huiswaluw	5
IJsvogel	5
Koolmees	5
Oeverwaluw	5
Pimpelmees	5
Raaf	5
Spreeuw	5
Tapuit	5
Torenavalk	5
Zeearend	5
Zwarte kraai	5
Zwarte mees	5
Zwarte roodstaart	5

Tijdens het terreinbezoek zijn enkele categorie 5-soorten waargenomen (blauwe reiger, ekster, koolmees, spreeuw). Nesten van de categorie 5 vogelsoorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. De categorie 5-soorten vallen daarmee onder de bescherming van algemene broedvogels.

Algemene broedvogels en vogels van de rode lijst

Tijdens de terreinbezoeken zijn enkele algemene broedvogels waargenomen (o.a. merel, kleine karekiet, houtduif, tjiftjaf, witte kwikstaart). De bomen langs en in het plangebied bieden hierbij geschikte nestgelegenheid. Daarnaast is in deelgebied 3 een meer bosachtige vegetatie aanwezig waar veel activiteit van vogels was tijdens het terreinbezoek. De bosschages en overige vegetatie in en rondom het plangebied bieden nestgelegenheid aan deze algemene soorten.

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wnb (artikel 3.1). Indien nesten aanwezig zijn mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en maaiwerkzaamheden niet uit te voeren in het broedseizoen (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Wnb aan de orde.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het plangebied (waar de werkzaamheden plaatsvinden) vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het plangebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied, kunnen locatie-specifieke maatregelen worden voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

Vervolgstappen

Werken buiten broedseizoen (globaal maart tot en met juli). Indien dit niet mogelijk is; het plangebied voor aanvang van het broedseizoen ongeschikt maken of het plangebied vooraf aan de werkzaamheden laten controleren door een deskundig ecooloog.

2.3.3 Zoogdieren – vleermuizen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.3. Overzicht van waargenomen vleermuizen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDF, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime
	HR (artikel 3.5)
Gewone dwergvleermuis	X
Laatvlieger	X
Meervleermuis	X
Rosse vleermuis	X
Ruige dwergvleermuis	X
Watervleermuis	X

Voor vleermuizen zijn drie functies van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn. Dit zijn verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Foerageergebieden en vliegroutes zijn alleen beschermd als deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van de verblijfplaats, zogenaamde essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes. Deze drie onderdelen (verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied) worden hieronder nader beschouwd.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen hun verblijfplaats in gebouwen of bomen (of beide) hebben. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hollen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Er wordt geen bebouwing aangetast door het voornemen. Om deze reden kunnen effecten van het voornemen op verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en ruige dwergvleermuis) worden uitgesloten.

In het plangebied zijn geen holtes of scheuren waargenomen in bomen in of direct aangrenzend aan het plangebied. Wel is een holte waargenomen in een boom in deelgebied 1, nabij de kynologenclub, die niet wordt aangetast door het voornemen (figuur 2.7). Op het HDD intredepunt op het terrein van ENECO staan meerdere wilgenbomen. Enkele van deze wilgenbomen hebben oneffenheden in de bast (figuur 2.8). Doordat deze oneffenheden op relatief lage hoogte zitten, grotendeels ondiep zijn en wilgen snel dicht groeien en niet langs een migratieroute liggen, is het onwaarschijnlijk dat deze bomen een functie hebben als (paar)verblijfplaats voor de ruige dwergvleermuis. Om deze reden kunnen effecten van het voornemen op verblijfplaatsen van boombewonende soorten (o.a. rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis) worden uitgesloten.

Figuur 2.7. Locatie mogelijke verblijfplaats van boombewonende vleermuizen ten opzichte van het plangebied. Ook is een impressie van de holte weergegeven.

Figuur 2.8. Voorbeeld oneffenheden in bast bomen van ENECO terrein.

Essentiële vliegroutes

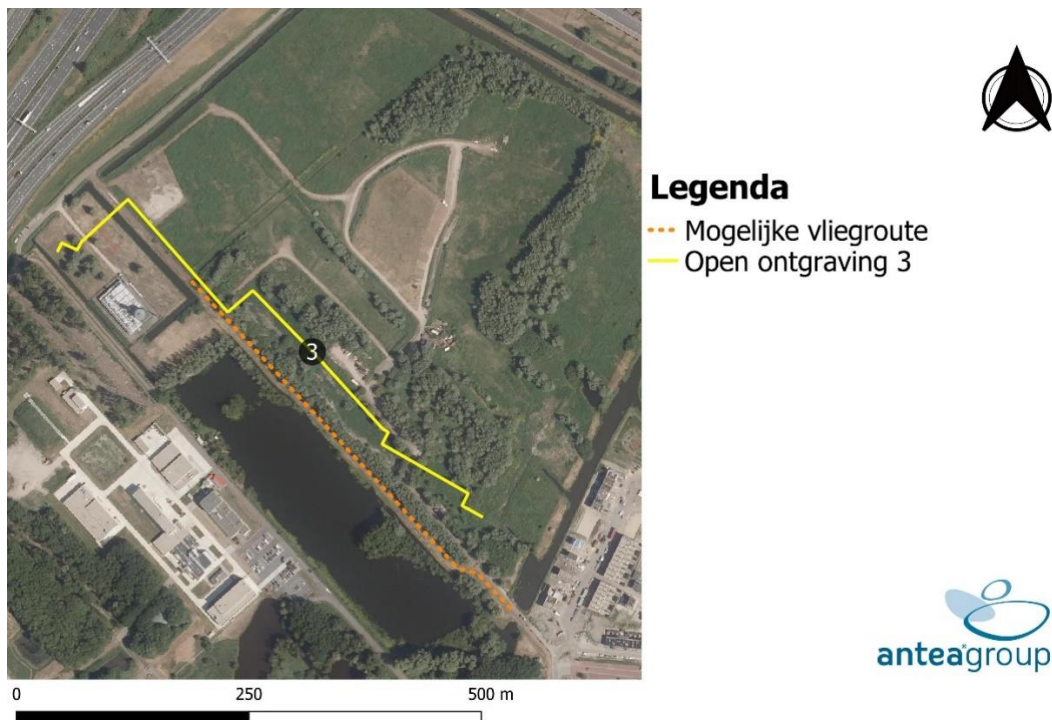
Vliegroutes van vleermuizen betreffen (vaak) lijnvormige elementen in het landschap die als verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied fungeren.

Deelgebied 1 en 2 zijn zeer open gebieden met slechts enkele bomen. De aanwezige (korte) bomenstructuren staan niet in verbinding met andere elementen, waardoor essentiële vliegroutes in deelgebied 1 en 2 kunnen worden uitgesloten. In deelgebied 3 kunnen de bomen langs het Valutapad als essentiële vliegroute dienen (figuur 2.9). De aanwezigheid van (essentiële) vliegroutes in deelgebied 3 kan hierom niet worden uitgesloten.

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn (artikel 3.5). De bomen langs het Valutapad kunnen als (essentiële) vliegroute dienen alle vleermuizen uit de tabel. Als gevolg van de kap van bomen, ontstaat mogelijk een te groot gat in het lijnvormige element waardoor deze zijn functie als vliegroute verliest. Dit is in overtreding met de Wnb. Om het gebruik van de bomen langs het Valutapad als vliegroute al dan niet vast te kunnen stellen, is nader onderzoek volgens het meest recente vleermuisprotocol noodzakelijk. Bij dit onderzoek worden twee bezoeken aan het gebied gebracht. Deze bezoeken duren twee uur en hebben een minimale tussenperiode van 8 weken. Eén bezoek vindt plaats in de kraamtijd (15 mei – 15 juli) en de ander in de periode 1 augustus tot 1 oktober.

Vervolgstappen

Om de aan- of afwezigheid van vliegroutes bij het Valutapad in deelgebied 3 te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente vleermuisprotocol noodzakelijk. Dit onderzoek bestaat uit twee bezoeken met een minimale tussenperiode van 8 weken. Eén bezoek vindt plaats in de periode 15 mei – 15 juli, het andere bezoek in de periode 1 augustus – 1 oktober.

Figuur 2.9. Mogelijke essentiële vliegroute nabij deelgebied 3.

Essentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen betreft locaties waar vleermuizen hun voedsel verzamelen. Dit kunnen uiteenlopende gebieden zijn.

In het plangebied is geschikt foerageergebied aanwezig voor vleermuizen. Deelgebied 1 en 2 betreffen bloemrijke graslanden waar veel insecten verwacht worden. Deelgebied 3 is een bosachtig gebied, met open locaties en nabij een waterpartij. Het plangebied zelf heeft echter beperkte omvang op de complete oppervlakte van geschikt foerageergebied en geen unieke beplanting en/of structuren die enkel in het plangebied aanwezig zijn. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Tijdens de werkzaamheden blijft er bovendien voldoende geschikt foerageergebied over in de directe omgeving van het plangebied. Om te verzekeren dat deze gebieden in gebruik kunnen blijven, dienen de werkzaamheden enkel overdag te gebeuren. Bij nachtelijke werkzaamheden met bouwlampen kan omringend foerageergebied ook ongeschikt raken door lichtverstoring. Indien 's nachts gewerkt wordt, is nader onderzoek naar het gebruik van (de omgeving van) het plangebied als foerageergebied noodzakelijk om vast te stellen of met zekerheid te kunnen uitsluiten dat sprake is van essentieel foerageergebied.

Vervolgstappen

Enkel werkzaamheden overdag uitvoeren. Bij nachtwerkzaamheden met bouwlampen is mogelijk sprake van lichtverstoring op (essentieel) foerageergebied, waardoor deze niet meer functioneel is.

In het geval nachtelijke werkzaamheden plaatsvinden, is nader onderzoek volgens het vleermuisprotocol noodzakelijk om de functie van het plangebied en de directe omgeving als foerageergebied vast te stellen.

2.3.4 Zoogdieren – overige zoogdieren

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van overige soorten zoogdieren in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.4. Overzicht van waargenomen zoogdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDFF, 2017-2022). In de kolom "Rode lijst" wordt vermeld in welke categorie de soort valt. KW = kwetsbaar, G = Gevoelig

Soort	Beschermingsregime			Vrijgestelde zoogdieren Wnb
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst	
Bunzing		X	KW	X
Haas		X	G	X
Hermelijn		X	KW	X
Konijn		X	G	X
Steenmarter		X		
Wezel		X	G	X

Bunzing

De bunzing komt voor in allerlei verschillende landschapstypen, maar zijn voorkeur gaat uit naar een kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de buurt. Dit kunnen oeverbegroeiingen, droge sloten, heggen, houtwallen, bosranden en akkerranden zijn, maar ook meer waterrijke gebieden zoals rietvelden of moerasgebieden. Daarnaast komt hij ook voor in vrij open terreinen, zoals weidegebieden met sloten.

Alle deelgebieden bieden geschikt foerageergebied omdat de bunzing in een verscheidenheid aan landschapstypen voorkomt. Door het ontbreken van unieke groenelementen is er echter geen sprake van essentieel foerageergebied in het plangebied. Wat betreft verblijfplaatsen: deelgebied 1 is zeer open en het ontbreekt grotendeels aan schuilmogelijkheden voor de bunzing. Mogelijk kan de soort voorkomen in een dichte bramenstruik aan de noordzijde van deelgebied 1. In deelgebied 2 loopt over de gehele lengte van de geluidswal een beukhaag. Deze structuur biedt voldoende beschutting voor de bunzing. Deelgebied 3 loopt deels door bosachtig gebied waar veel beschutting aanwezig is. Met name deze locatie kan meerdere verblijfplaatsen aan de bunzing bieden. Een impressie van mogelijke verblijfplaatsen is gegeven in figuur 2.10 en figuur 2.11.

Door het voornemen wordt een deel van het foerageergebied en mogelijk enkele verblijfplaatsen van de bunzing in deelgebied 3 aangetast. De bunzing is vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland, waardoor geen noodzaak is om een nader onderzoek uit te voeren of een ontheffing aan te vragen. Wel geldt de algemene zorgplicht. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Figuur 2.10. Structuren geschikt als verblijfplaatsen voor marterachtigen in/naast het plangebied. Linksboven: deelgebied 1. Rechtsboven: deelgebied 2. Onder: deelgebied 3.

Legenda

- Open ontgraving 1
- Open ontgraving 2
- Open ontgraving 3
- Geschikt voor marterachtigen

Figuur 2.11. Locaties waar geschikte locaties voor verblijfplaatsen voor marterachtigen aanwezig zijn. De meest linkse locatie (gelegen in deelgebied 1) en meest rechtse locatie (gelegen in deelgebied 3) zijn geschikt voor de bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel. De middelste locatie (gelegen in deelgebied 2) is enkel geschikt voor de kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel).

Haas

De haas is van oorsprong een steppebewoner en heeft een voorkeur voor kleinschalig gras- en bouwland, open veld als akkers en weilanden maar komt ook wel voor in open bos, heide en kwelders. Hazen bewonen geen holen zoals konijnen doen. Ze maken legers (ondiepe uithollingen) in bosranden, windkeringen, ruigtezomen en onder heggen.

De haas kan in alle deelgebieden voorkomen. In deelgebied 1 zijn keutels van de haas langs het fietspad gevonden en is de haas waargenomen (figuur 2.12). De noordelijke delen van deelgebied 3 zijn open en hierdoor ook in potentie geschikt voor de haas.

Door het voornemen wordt een deel van het foerageergebied en mogelijk enkele verblijfplaatsen van de haas aangetast. De haas is vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland, waardoor geen noodzaak is om een nader onderzoek uit te voeren of een ontheffing aan te vragen. Wel geldt de algemene zorgplicht. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Figuur 2.12. Waarnemingen van de haas in het deelgebied 1. Links: uitwerpselen, rechts: individu.

Hermelijn

De hermelijn komt in alle habitats voor, van open plekken, in bossen, houtwallen, duinen, akkers en vochtig terrein. De hermelijn heeft voorkeur voor gebieden met open water. Een andere voorwaarde is dat er voldoende dekking aanwezig is.

Alle deelgebieden bieden geschikt foerageergebied omdat de hermelijn in een verscheidenheid aan landschapstypen voorkomt en bij elk deelgebied wel een type water te vinden is. Door het ontbreken van unieke groenelementen is er echter geen sprake van essentieel foerageergebied in het plangebied. Wat betreft verblijfplaatsen: deelgebied 1 is zeer open en het ontbreekt grotendeels aan schuilmogelijkheden voor de hermelijn. Mogelijk kan de soort voorkomen in een dichte bramenstruik aan de noordzijde van deelgebied 1. In deelgebied 2 loopt over de gehele lengte van de geluidswal een beukhaag. Deze structuur biedt voldoende beschutting voor de hermelijn. Deelgebied 3 loopt deels door bosachtig gebied waar veel beschutting aanwezig is. Met name deze locatie kan meerdere verblijfplaatsen aan de hermelijn bieden. Een impressie van mogelijke verblijfplaatsen is gegeven in figuur 2.10 en figuur 2.11.

Door het voornemen wordt een deel van het foerageergebied en mogelijk enkele verblijfplaatsen van de hermelijn in deelgebied 3 aangetast. De hermelijn is vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland, waardoor geen noodzaak is om een nader onderzoek uit te voeren of een ontheffing aan te vragen. Wel geldt de algemene zorgplicht. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Konijn

Konijnen leven in hollen en hebben daarom een voorkeur voor zandige bodems (makkelijk te vergraven). Ze prefereren halfopen landschappen zoals perken, tuinen en bosranden en mijden vochtige terreinen zoals moeras en veen of zware klei, omdat ze daar geen hollen kunnen graven.

Alle deelgebieden bieden geschikt biotoop voor het konijn. Het konijn is waargenomen in deelgebied 3 (figuur 2.13). Deelgebied 1 is zeer open en het ontbreekt grotendeels aan locaties waar het konijn zijn burcht kan graven. Mogelijk kan de soort voorkomen in een dichte bramenstruik aan de noordzijde van deelgebied 1. Burchten in deelgebied 2 zijn onwaarschijnlijk doordat dekking ontbreekt. Deelgebied 3 loopt deels door bosachtig gebied waar veel beschutting en ophopingen van zand en aarde aanwezig zijn (figuur 2.13). Met deelgebied 3 biedt geschikte locaties voor konijnenburchten, met name onder de aanwezige bramenstruiken. Er zijn ook pijpen van een konijnenburcht waargenomen bij de imkerij naast deelgebied 3 (figuur 2.13).

Door het voornemen wordt een deel van het foerageergebied en mogelijk enkele verblijfplaatsen van het konijn in deelgebied 3 aangetast. Het konijn is vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland, waardoor geen noodzaak is om een nader onderzoek uit te voeren of een ontheffing aan te vragen. Wel geldt de algemene zorgplicht. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Figuur 2.13: Waarnemingen van het konijn in het deelgebied 3. Links: individu, rechts: mogelijke burcht bij imkerij.

Steenmarter

De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt.

Alle deelgebieden bieden geschikt foerageergebied omdat de steenmarter in een verscheidenheid aan landschapstypen voorkomt en een cultuurvolger is. Door het ontbreken van unieke groenelementen is er echter geen sprake van essentieel foerageergebied in het plangebied. Wat betreft verblijfplaatsen: deelgebied 1 is zeer open en het ontbreekt grotendeels aan schuilmogelijkheden. Mogelijk kan de soort voorkomen in een dichte bramenstruik aan de noordzijde van deelgebied 1. In deelgebied 2 zijn verblijfplaatsen onwaarschijnlijk. Deelgebied 3 loopt deels door bosachtig gebied waar veel beschutting aanwezig is. Met name deze locatie kan meerdere verblijfplaatsen aan de steenmarter bieden. Een impressie van mogelijke verblijfplaatsen is gegeven in figuur 2.10 en figuur 2.11.

De steenmarter is beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.10). Door het voornemen wordt een deel van het foerageergebied en mogelijk enkele verblijfplaatsen van de steenmarter in deelgebied 3 aangetast. Als gevolg van de kap van de bramenstruiken en bosschages in deelgebied 3, worden mogelijke verblijfplaatsen vernield. Dit is in overtreding met de Wnb. Om het gebruik van de bramenstruiken en bosschages als verblijfplaats door de ruige steenmarter al dan niet vast te kunnen stellen, is nader onderzoek noodzakelijk. Er is geen handreiking voor onderzoek naar de steenmarter, hierom wordt de handreiking kleine marterachtigen van de Provincie Noord-Brabant aangehouden. Onderzoek duurt 6 weken en vindt plaats met behulp van (verscheidene typen) cameravallen. Ervaring leert dat onderzoek naar de steenmarter jaarrond kan plaatsvinden.

Vervolgstappen

Nader onderzoek naar gebruik bosschages en bramenstruiken door steenmarter. Dit onderzoek duurt 6 weken en gebeurt met behulp van cameravallen.

Wezel

Wezels leven bij voorkeur in open, droge natuur- en cultuurlandschap, maar verder in veel verschillende biotopen (zoals bossen, duinen, wei- en akkerland). Goede schuilmogelijkheden en de aanwezigheid van voldoende geschikt voedsel zijn de enige eisen die de wezel aan zijn omgeving stelt.

Alle deelgebieden bieden geschikt foerageergebied omdat de wezel in een verscheidenheid aan landschapstypen voorkomt. Door het ontbreken van unieke groenelementen is er echter geen sprake van essentieel foerageergebied in het plangebied. Wat betreft verblijfplaatsen: deelgebied 1 is zeer open en het ontbreekt grotendeels aan schuilmogelijkheden. Mogelijk kan de soort voorkomen in een dichte bramenstruik aan de noordzijde van deelgebied 1. In deelgebied 2 loopt over de gehele lengte van de geluidswal een beukhaag. Deze structuur biedt voldoende beschutting voor de wezel. Deelgebied 3 loopt deels door bosachtig gebied wat grenst aan een open landschap. In de beschutting van de bosrand kunnen verblijfplaatsen voor de wezel aanwezig zijn. Een impressie van mogelijke verblijfplaatsen is gegeven in figuur 2.10 en figuur 2.11.

Door het voornemen wordt een deel van het foerageergebied en mogelijk enkele verblijfplaatsen van de wezel in deelgebied 3 aangetast. De wezel is vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland, waardoor geen noodzaak is om een nader onderzoek uit te voeren of een ontheffing aan te vragen. Wel geldt de algemene zorgplicht. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde zoogdieren niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde zoogdieren in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Naast beschermde zoogdieren zijn er ook verschillende vrijgestelde muizensoorten, mollen, vossen en egels te verwachten in het plangebied. Bij onderzoek in deelgebied 1 in 2013 (KNNV) zijn de huisspitsmuis en veldmuis waargenomen. Bij onderzoek in deelgebied 3 in 2013 (KNNV) zijn de bosmuis, veldmuis, gewone bosspitsmuis en rosse woelmuis waargenomen. De egel en mol kunnen in het hele plangebied voorkomen en de vos kan voorkomen in deelgebied 3.

Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen tijdelijk negatieve effecten op deze soorten optreden. Het gaat daarbij met name om tijdelijk ruimtebeslag en verstoring. Binnen de provincie Zuid-Holland geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.5 Amfibieën

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van amfibieën in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.5. Overzicht van waargenomen amfibieën in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDDF, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime			Vrijgestelde amfibieën
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst	
Bruine kikker		X		X
Gewone pad		X		X
Kleine watersalamander		X		X

Er zijn geen waarnemingen van Europees beschermde amfibieën in een straal van 1 kilometer rondom het plangebied. Ook zijn er geen waarnemingen van amfibieën die op de rode lijst vermeld staan. Op basis van het terreinbezoek worden Europees beschermde amfibieën niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop. Wel kunnen algemene beschermde amfibieënsoorten voorkomen in de wateren in deelgebied 1, deelgebied 2 en deelgebied 3 (figuur 2.14).

Figuur 2.14: Impressies van watergangen en wateren in/nabij het plangebied. Linksboven: watergang ten oosten van deelgebied 1. Rechtsboven: watergang ten noorden van deelgebied 2. Linksonder: watergang naast ENECO terrein, welke deels gedempt wordt door het voornemen. Rechtsonder: natte laagte in het bosachtig gebied van deelgebied 3.

Bruine kikker

De bruine kikker heeft een zeer ruime habitatkeuze en dringt ook door tot in stad en dorp. De bruine kikker komt in allerlei watertypen voor, met een voorkeur voor kleine geïsoleerde wateren en kleine lijnvormige wateren. Groot open water en vennen worden nauwelijks gebruikt.

De bruine kikker kan voorkomen in de sloten langs deelgebied 1 en 2. In de natte laagtes in deelgebied 3 zijn wegspringende jonge kikkers waargenomen tijdens het terreinbezoek. Het is onwaarschijnlijk dat bruine kikkers voorkomen in de Tedinger Broekplas, aangezien dit een visvijver is.

In deelgebied 1 en 2 is geen sprake van werkzaamheden aan waterlichamen, maar wordt mogelijk landbiotoop aangetast. In deelgebied 3 wordt een deel van de watergang gedempt en enkele natte laagtes door het voornemen aangetast. Op deze locaties is mogelijk sprake van aantasting van voortplantingsbiotoop. Binnen de provincie Zuid-Holland geldt een vrijstelling voor de bruine kikker bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Gewone pad

De gewone pad komt in vele habitats voor en heeft een voorkeur voor kleinschalig, gevarieerd landschap. Ze schuwen de mens niet en komen voor in tuinen, parken en ruderaal terreintjes. Gewone padden zijn als één van de weinige amfibieën in Nederland goed bestand tegen hoge dichtheden vis. Zowel larven als volwassenen scheiden gifstoffen af via de huid, waardoor ze door vijanden vaak gemeden worden

De gewone pad kan voorkomen in de wateren van alle deelgebieden, ook in de sloot in deelgebied 3 die in connectie staat met de visvijver Tederinger Broekplas.

In deelgebied 1 en 2 is geen sprake van werkzaamheden aan waterlichamen, maar wordt mogelijk landbiotoop aangetast. In deelgebied 3 wordt een deel van de watergang gedempt en enkele natte laagtes door het voornemen aangetast. Op deze locaties is mogelijk sprake van aantasting van voortplantingsbiotoop. Binnen de provincie Zuid-Holland geldt een vrijstelling voor de gewone pad bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Kleine watersalamander

De kleine watersalamander komt in vrijwel geheel Nederland voor, behalve in delen met brak water. Het voortplantingsbiotoop bestaat uit allerlei soorten ondiep stilstaand en zwak stromend water. Het moet niet al te groot of beschadwd zijn en wat onderwatervegetatie bevatten.

De watergangen in deelgebied 1, 2 en 3 zijn geschikt voor de kleine watersalamander. Het is onwaarschijnlijk dat de kleine watersalamander voorkomt in de Tederinger Broekplas aangezien dit een visvijver is.

In deelgebied 1 en 2 is geen sprake van werkzaamheden aan waterlichamen, maar wordt mogelijk landbiotoop aangetast. In deelgebied 3 wordt een deel van de watergang gedempt en enkele natte laagtes door het voornemen aangetast. Op deze locaties is mogelijk sprake van aantasting van voortplantingsbiotoop. Binnen de provincie Zuid-Holland geldt een vrijstelling voor de kleine watersalamander bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.6 Vissen

In de onderstaande tabel is aangegeven dat er geen waarnemingen zijn van beschermde vissen in de directe omgeving van het plangebied.

Tabel 2.6. Overzicht van waargenomen vissen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFP, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst
Geen waarnemingen			

Op basis van het terreinbezoek worden Europees en nationaal beschermde en rode lijst vissen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Wel kunnen algemene vissoorten in de open wateren van deelgebied 1, 2 en 3 voorkomen, met name in de visvijver Tederinger Broekplas (figuur 2.14). Enkel in deelgebied 3 wordt een watergang tijdelijk aangetast, waardoor enkel in dit deelgebied mogelijk sprake is van effecten van het voornemen op algemene vissoorten. Aangezien geen sprake is van beschermde soorten, is enkel de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.7 Insecten

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van beschermde en/of rode lijst insectensoorten in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.7. Overzicht van waargenomen insecten in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFP, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst
Bruin blauwtje			X
Gewone tubebij			X
Gewone koekoekshommel			X

Bruin blauwtje

Voor het bruin blauwtje geschikte graslanden worden gevonden in de duinen, op dijken en rivierduintjes, in wegbermen en op opgespoten en ruderaal terreinen. De vlinder vliegt vooral op warme, droge plaatsen en heeft een voorkeur voor gebieden met een afwisseling van open grond en begroeide plaatsen.

Het bruin blauwtje kan in deelgebied 1 en 2 voorkomen. Door de werkzaamheden wordt een deel van de opgaande vegetatie gesnoeid. Er blijft echter een groot oppervlakte aan foerageergebied beschikbaar, waardoor individuen kunnen blijven foerageren. Er is geen effect op de populatie.

Tubebij

De tubebij is een koekoeksbij van de zwartgespoorde houtmetselbij en de tronkenbij. De zwartgespoorde houtmetselbij komt vooral voor in bloemrijke graslanden en langs structuur en bloemrijke bosranden van natuurterreinen, groeven en bermen. De tronkenbij nestelt voornamelijk in dood hout, maar komt ook voor in stedelijk gebied inclusief tuinen.

De tubebij is waargenomen in deelgebied 2, maar kan ook in deelgebied 1 voorkomen. Door de werkzaamheden wordt een deel van de opgaande vegetatie gesnoeid. Er blijft echter een groot oppervlakte aan foerageergebied beschikbaar, waardoor individuen kunnen blijven foerageren. Er is geen effect op de populatie.

Gewone koekoekshommel

Komt in vrijwel alle landschapstypen voor, zo lang er bomen of ander hoog opgaande begroeiing zijn. Beide seksen blijven in de nabijheid van deze dekking. Ook in stedelijk gebied algemeen. Open zilte gebieden worden gemedend.

De gewone koekoekshommel kan in alle deelgebieden voorkomen. Door de werkzaamheden wordt een deel van de opgaande vegetatie gesnoeid. Er blijft echter een groot oppervlakte aan foerageergebied beschikbaar, waardoor individuen kunnen blijven foerageren. Er is geen effect op de populatie.

Algemene insectensoorten

Deelgebied 1 en 2 zijn onderdeel van het bijen- en vlinderlint Ypenburg, waardoor het beheer speciaal op graslandvlinders en wilde bijen is aangepast (figuur 2.15). Het is de laatste locatie in Den Haag waar de Argusvlinder nog voorkomt en tijdens het terreinbezoek zijn vele vlinder en bijensoorten waargenomen, denk hierbij aan bruin zandoogje, koolwitje, atalanta, dagpauwoog, honingbij en weidehommel. Ook zijn bij het terreinbezoek enkele blauwe juffers en libellen waargenomen. Naast vliegende insecten zullen ook kevers, mieren en andere insecten in het plangebied voorkomen. De aanwezigheid van deze soorten heeft geen invloed op het planvoornemen, er is geen onderzoeks- of ontheffingsplicht.

Figuur 2.15: Deelgebied 1 en 2 zijn onderdeel van het bijen- en vlinderlint Ypenburg. In deelgebied 2 staan informatieborden en een insectenhotel.

2.3.8 Kreeftachtigen en weekdieren

In de onderstaande tabel is aangegeven dat er geen waarnemingen zijn van Europees en nationaal beschermde en rode lijst kreeftachtigen en weekdieren in de directe omgeving van het plangebied. Dit is in lijn met het onderzoek dat er ten behoeve van het OTB A4 Haaglanden – N14 is uitgevoerd naar de Platte Schijfhoren in de watergangen nabij de A4. Er zijn geen individuen van de platte schijfhoren aangetroffen (Flow4, 2020).

Tabel 2.8. Overzicht van waargenomen kreeftachtigen en weekdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDFP, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst
Geen waarnemingen			

Op basis van het terreinbezoek worden Europees en nationaal beschermde/en of rode lijst kreeftachtigen en weekdieren niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Algemene kreeftachtigen en weekdieren

Er kunnen algemene weekdieren zoals waterslakken (schijfhorens en korfslakken) en landslakken (zoals naakt- en tuinslakken) voorkomen in de deelgebieden. De aanwezigheid van deze soorten heeft geen invloed op het planvoornemen, er is geen onderzoeks- of ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.9 Zaadplanten, varens en bladmosse

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van beschermde en rode lijst zaadplanten, varens en bladmosse in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.9. Overzicht van waargenomen zaadplanten, varens en bladmosse in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFP, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst
Blauwe bremraap			X
Bokkenorchis		X	X
Bosaardbei			X
Engels gras			X
Franse silene			X
Kleine ratelaar			X
Knopig doornzaad			X
Korenbloem			X
Oosterse morgenster			X
Ruige leeuwentand			X
Tripmadam			X
Vleeskleurige orchis			X
Waterscheerling			X

Blauwe bremraap

Blauwe bremraap groeit op droge, voedselarme tot matigvoedselrijke grond, die niet tot matig kalkhoudend, en neutrale tot zwak basisch is. In Nederland treffen we haar aan in de duinen, maar ook langs rivierdijken en rivierduintjes. De plant is een parasiet en beschikt niet over chlorofyl. De soort parasiteert op gewoon duizendblad en verschillende alsemsoorten.

De blauwe bremraap is waargenomen ten zuiden van deelgebied 3, in de berm grenzend aan de Ypenburgse stationsweg. Het is onwaarschijnlijk dat deze soort in het plangebied voorkomt, aangezien bij het terreinbezoek geen waardplanten zijn waargenomen.

Bokkenorchis

Bokkenorchis staat op zonnige tot half beschaduwde, matig droge tot vochtige, warme, voedsel- en stikstofarme, basen- en kalkrijke, humushoudende zandgrond en mergel. De grote, forse planten groeien in lage duinstruwelen en duingraslanden, aan bos- en struweelranden, in kalkgraslanden en bermen, op dijken en in hooilanden.

De bokkenorchis is waargenomen rond knooppunt Ypenburg. Het is onwaarschijnlijk dat de bokkenorchis in het plangebied voorkomt, aangezien de bestaande populatie op een afgelegen locatie ligt. Daarnaast is de bokkenorchis niet waargenomen tijdens het veldbezoek en kan hierom redelijkerwijs worden uitgesloten van het plangebied.

Bosaardbei

De bosaardbei groeit in bijna heel België en Nederland, vooral in bosgebieden en meestal op een ietwat vochtige zandgrond in gefilterd zonlicht. De soort wordt ook gevonden op kapvlakten, houtwallen, bosranden, heggen, struwelen, dijken, bermen, afgravingen (zandgroeven en oude leemkuilen), grasland (kalkgrasland en hellinggrasland) op voormalige akkers, soms op muurtjes en in de zeeduin.

De bosaardbei wordt gemeld in een tuin, waardoor het mogelijk een verwilderd exemplaar betreft. De bosaardbei is niet waargenomen bij het terreinbezoek, maar kan mogelijk in deelgebied 3 voorkomen. Aangezien de soort geen beschermde status heeft, is er geen sprake van onderzoeks- of ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Engels gras

De soort groeit op zilte open, zonnige, vochtige tot droge, matig voedselarme tot matig voedselrijke, matig zure, stikstofarme tot stikstofrijke bodem. Ze komt voor op hoge, zandige kwelders en groene stranden, in brakke graslanden en langs zeedijken. Buiten zilt gebied groeit ze in droge, grazige graslanden, in zinkweiden en met zink verontreinigde bermen en is recent inburgerend langs gepekelde wegen.

Het Engels gras wordt gemeld in een tuin, waardoor het mogelijk een verwilderd exemplaar betreft. In het plangebied is geen geschikt biotoop voor de soort aanwezig, waardoor deze redelijkerwijs kan worden uitgesloten van het plangebied.

Franse silene

Franse silene staat op open, zonnige en warme, matig stikstofrijke tot stikstofrijke, vochtige, matig voedselarme tot matig voedselrijke, al of niet kalkhoudende, basische zand- en grindige bodems. Ze groeit in kalkarme akkers en akkerranden, in bermen en ruigten, in de zeeduin, op spoorwegemplacements en op ruderaal plaatsen.

De dichtstbijzijnde waarneming van de franse silene is op een ruderaal zandvlakte 800 meter ten noorden van het plangebied. De soort is ook niet waargenomen bij de terreinbezoeken. Het is hierom onwaarschijnlijk dat de soort voorkomt in het plangebied.

Kleine ratelaar

Kleine ratelaar is tegenwoordig in Nederland vrij zeldzaam op bermen, dijken en hooilanden en profiteert van extensief maaibeheer. Zij groeit voornamelijk in laag productieve graslanden met een hooilandbeheer.

De kleine ratelaar kan voorkomen in deelgebied 1 en 2, waar geschikt maaibeheer wordt toegepast. De standplaatsen van de kleine ratelaar zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Knopig doornzaad

Knopig doornzaad is vooral een plant van de kuststreek. Knopig doornzaad komt voor op matig droge tot vochtige, voedselrijke, kalkrijke, vaak brakke kleigrond in grasland, bermen en braakliggende grond en op dijken.

Knopig doornzaad kan voorkomen in het plangebied, met name in deelgebied 1 en 2. De standplaatsen van knopig doornzaad zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Korenbloem

De korenbloem groeide traditioneel op akkers tussen het graan. Door de teelt met gezuiverd zaaigoed komt de plant in dit milieu vrijwel niet meer voor. In bermen van binnenwegen zijn korenbloemen nog wel regelmatig aan te treffen, alsook op braakliggende grond, omgewerkte grond en langs spoorwegen. Een groot deel van de planten die momenteel gevonden worden betreffen planten uit zaadmengsels of planten die verwilderd zijn vanuit tuinen.

De korenbloem is niet aangetroffen tijdens het terreinbezoek, maar wel gemeld nabij deelgebied 1 door derden (NDFF). Mogelijk is de korenbloem met het bloemrijk kruidenmengsel uitgezaaid in deelgebied 1 en 2. De standplaatsen van de korenbloem zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Oosterse morgenster

Oosterse morgenster wordt beschouwd als stroomdalplant; dat is een plantensoort die kenmerkend is voor het gebied van de grote rivieren. Hoewel het verspreidingsbeeld wordt vertroebeld door uitzaai via wilde-bloemenmengsels is het hoofdverspreidingsgebied het fluviaal floradistrict. In Nederland is de plant vrij sterk gebonden aan glanshavervegetaties die door de mens in stand worden gehouden door middel van maaien en hooien.

De oosterse morgenster is gemeld ten zuiden van deelgebied 1, in vergelijkbaar biotoop als deelgebied 1 en 2. De soort kan hierom standplaatsen hebben in deelgebied 1 en 2. De standplaatsen van de oosterse morgenster zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Ruige leeuwentand

Ruige leeuwentand staat op zonnige, vrij open plaatsen op matig droge tot vochtige, matig voedselarme tot matig voedselrijke, weinig of niet bemeste, humushoudende, basische en kalkrijke grond (mergel, löss, puin en lichte tot zandige klei, veel minder op zand). De groeiplaatsen bestaan uit grasland (kalkgrasland), rivierdijken, uiterwaarden, afgravingen (leemgroeven), bermen en puin in de bergen.

Er is een ruige leeuwentand aangetroffen op de grondwal van deelgebied 2 (FLORON, NDFF). Hierom kan de ruige leeuwentand zowel in deelgebied 1 als 2 standplaatsen hebben. De standplaatsen van de ruige leeuwentand zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Tripmadam

Tripmadam groeit in stroomdal- en andere droge, neutrale graslanden, op rivierdijken en -duinen, in bermen en in duingrasland nabij bebouwing. Verder op oude muren en stadswallen, in rotsspleten en op daken, in wijngaarden en langs stenige paden.

Er is een tripmadam aangetroffen rond knooppunt Ypenburg (FLORON, NDFF). Het is onwaarschijnlijk dat de tripmadam in het plangebied voorkomt, aangezien de bestaande populatie op een afgelegen locatie ligt. Daarnaast is de tripmadam niet waargenomen tijdens het veldbezoek en kan hierom redelijkerwijs worden uitgesloten van het plangebied.

Vleeskleurige orchis

De vleeskleurige orchis staat op natte, kalkhoudende zandgrond in duinvalleien, op zandplaten en opgespoten terreinen en in kleigroeven; ook in blauwgraslanden en trilvenen.

Er zijn vleeskleurige orchissen aangetroffen rond knooppunt Ypenburg (NDFF). Het is onwaarschijnlijk dat de vleeskleurige orchis in het plangebied voorkomt, aangezien de bestaande populatie op een afgelegen locatie ligt. Daarnaast ontbreekt het aan geschikt biotoop in het plangebied en is de vleeskleurige orchis niet waargenomen tijdens het veldbezoek en kan hierom redelijkerwijs worden uitgesloten van het plangebied.

Waterscheerling

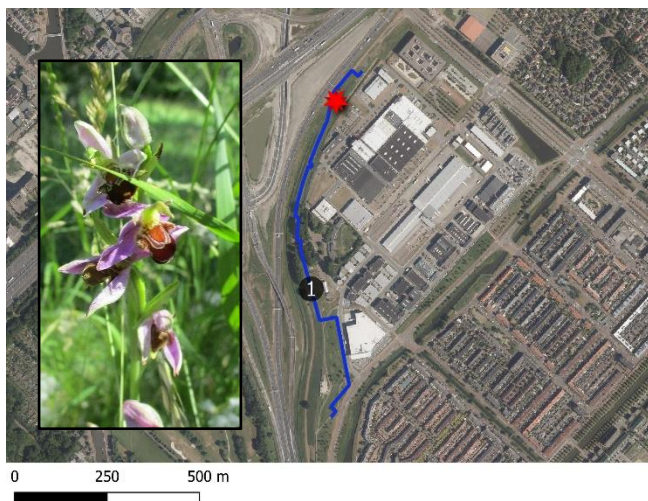
Waterscheerling komt voor in moerassen, vochtige veengebieden, voedselrijke slappe zompige oevers van kanaal, plas en poel.

Er is een waterscheerling waargenomen door Floron in deelgebied 2 (NDFF). Het is hierom mogelijk dat de waterscheerling ook in de watergangen van deelgebied 1 en 3 voorkomt. De standplaatsen van de waterscheerling zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde zaadplanten, varens en bladmossen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Algemene plantensoorten

Deelgebied 1 en 2 zijn onderdeel van het bijen- en vlinderlint Ypenburg. Tijdens het terreinbezoek is de bijenorchtis in deelgebied 1 aangetroffen (figuur 2.16). Bij het maaibeheer wordt extra rekening gehouden met standplaatsen van de bijenorchtis, waardoor wordt aangeraden ook bij de werkzaamheden speciale aandacht aan de bijenorchtis te besteden. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Legenda

- Open ontgraving 1
- ★ Standplaats bijenorchis

Figuur 2.16. Standplaats van de bijenorchis in deelgebied 1. In de kaart staat ook een foto van de waargenomen bijenorchis.

2.3.10 Korstmossen en schimmels

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van beschermde en rode lijst korstmossen en schimmels in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.10. Overzicht van waargenomen zaadplanten, varens en bladmossen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDF, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	Rode lijst
Boomgaardvuurzwam			X
Grote speldenprikzwam			X
Heideaardster			X
Populierenvuurzwam			X

Boomgaardvuurzwam

De boomgaardvuurzwam is een schimmel die voornamelijk groeit op prunussoorten. Meestal groeit hij aan de onderkant van takken van fruitbomen (kers, appel, peer) in boomgaarden, plantsoenen en open bossen. De zwam is een necrofiele parasiet. Hij doodt de boom en leeft als parasiet op het dode hout. De zwam groeit van binnenuit waardoor hij lang niet zichtbaar is. Hij veroorzaakt witrot.

Er staan geen prunussoorten in het plangebied, waardoor de boomgaardvuurzwam redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

Grote speldenprikzwam

De grote speldenprikzwam is een kleine zwam met een spijker- tot tolvormig vruchtlichaam met een diameter van ongeveer een centimeter. De zwam groeit op paardenmest en komt voor in arme graslanden in de duinen.

Er zijn geen grazers aanwezig in het plangebied, waardoor mest als substraat voor de grote speldenprikzwam ontbreekt. De soort kan hierom redelijkerwijs worden uitgesloten van het plangebied.

Heideardster

De Heideardster groeit in open vegetaties op droge, matig kalkhoudende bodems. In de kalkrijke duinen staat de soort vaak op enigszins ontkalkte plaatsen. De soort is te vinden op (korst)mosrijke hellingen, duintoppen en valleien en in onbemeste duingraslanden, vaak met Dauwbraam en Duinroosje of aan de rand van struweeltjes. De Heideardster groeit in Nederland vrijwel uitsluitend in de kustduinen.

De heideardster kan worden uitgesloten van het plangebied op basis van gebrek aan geschikt biotoop.

Populierenvuurzwam

De Populierenvuurzwam groeit aan levende stammen van populieren als necrotrofe parasiet. Na het afsterven en/ of het omvallen van de waardboom kunnen de vruchtlichamen nog enige tijd saprotroof doorgroeien. Het zwaartepunt van de verspreiding van de Populierenvuurzwam ligt in de binnenduinrand. Van de binnenlandse vondsten op populier komt de helft uit Zuid-Limburg.

Er zijn enkele populieren aanwezig in deelgebied 1, waardoor het mogelijk is dat de populierenvuurzwam hier aanwezig is. De groeiplaatsen van de populierenvuurzwam zijn niet beschermd en er is hierom geen onderzoeks- en ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.11 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde korstmossen en schimmels niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

2.3.11 Zorgplicht

In het plangebied kunnen algemene en rode lijst vogels, algemene en rode lijst zoogdieren, algemene amfibieën, algemene vissen, rode lijst en algemene insecten, algemene weekdieren, rode lijst vaatplanten en de populierenvuurzwam aanwezig zijn. Deze zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht voor de Wnb in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten, net als alle overige in het wild levende dieren en planten, de zorgplicht (zie bijlage 1). Dit houdt in dat tijdens de werkzaamheden zo veel als redelijkerwijs mogelijk negatieve effecten op aanwezige natuurwaarden dienen te worden voorkomen dan wel te worden beperkt.

De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Voorbeelden van maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 2.11. De maatregelen die bij dit voornemen worden genomen ten behoeve van de zorgplicht, dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol

Tabel 2.11. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Vissen (alle soorten) Libellen en juffers (alle soorten) Waterkevers (alle soorten)	Niet baggeren bij ijsvorming
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	<ul style="list-style-type: none"> Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het plangebied kort maaien Behoud deel van beschutte vegetatie, als vluchtroute voor algemene zoogdieren Konijnenburchten uitgraven buiten de voortplantingsperiode (januari tot en met juli)
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten) Amfibieën (alle soorten)	<ul style="list-style-type: none"> Stapvoets rijden op vaste werkroutes In één richting werken zodat dieren kunnen vluchten (richting de beschutting)
Amfibieën en vissen	Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het dempen van de watergang
Planten (bijenorchis, bosaaardbei, kleine ratelaar, knopig doornzaad, korenbloem, oosterse morgenster, ruige leeuwentand, waterscheerling)	In stand houden van standplaatsen indien aanwezig Voor standplaats bijenorchis, zie figuur 2.16.
Weekdieren (alle soorten)	Plaats watervegetatie buiten de werkzaamheden terug in het water
Populierenvuurzwam	Behoud van populieren indien de populiervuurzwam hierop aanwezig is

2.3.12 Invasieve soorten

Bij opdrachtverlening is gevraagd extra aandacht te besteden aan de aanwezigheid van de Japanse duizendknoop aangezien groeiplaatsen nabij het plangebied zijn aangetroffen. Daarnaast is bij het terreinbezoek en de bureaustudie gelet op de aanwezigheid van andere invasieve exoten².

Soorten uit het veldbezoek

De Japanse duizendknoop heeft een groeiplaats aan de Spoorlaan 100, op de oostzijde van het ENECO terrein (figuur 2.17 en 2.18). Daarnaast is de Japanse duizendknoop tijdens het terreinbezoek buiten het plangebied aangetroffen in de berm van de A13 (figuur 2.17 en 2.18). Ook zijn de reuzenberenklauw en hemelboom aangetroffen in het plangebied. De reuzenberenklauw is aangetroffen in deelgebied 2 en 3. Daarnaast staan er aangeplante hemelbomen in deelgebied 1. De Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw en hemelboom zijn invasieve exoten. Dit houdt in dat de soort niet van nature voorkomt in Nederland en schadelijk is voor de inheemse natuur. Om verdere verspreiding van de reuzenberenklauw en hemelboom te voorkomen zijn passende maatregelen nodig wanneer er in het plangebied gewerkt wordt.

² De lijst met aangetroffen (invasieve) exoten is niet uitputtend. De aanwezigheid van andere exoten kan niet met zekerheid worden uitgesloten.

Links: groeiplaats Japanse duizendknoop langs de A13 (omgeving deelgebied 2).
Rechts: groeiplaats Japanse duizendknoop op het Eneco terrein in deelgebied 3.

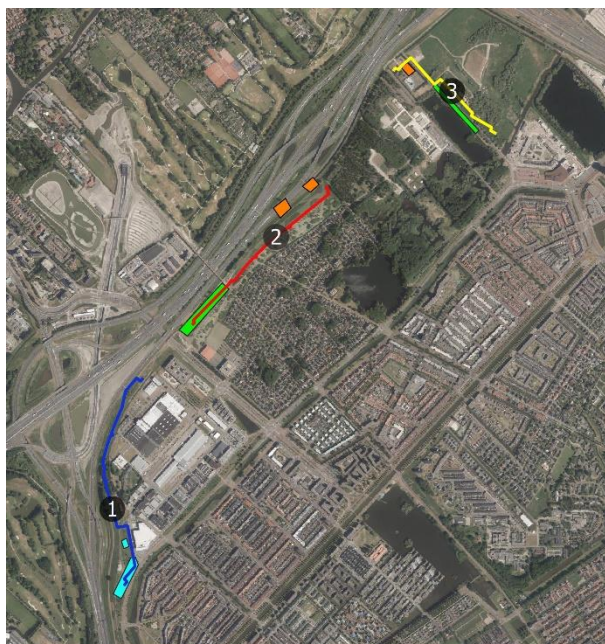

Links: Reuzenberenklauw in deelgebied 2.
Rechts: Reuzenberenklauw in deelgebied 3.

Aangeplante hemelbomen in deelgebied 1.

Figuur 2.17. Vastgestelde invasieve exoten in of nabij het plangebied.

Legenda

- Open ontgraving 1
- Open ontgraving 2
- Open ontgraving 3
- Standplaats hemelboom
- Standplaats Japanse duizendknoop
- Standplaats reuzenberenklauw

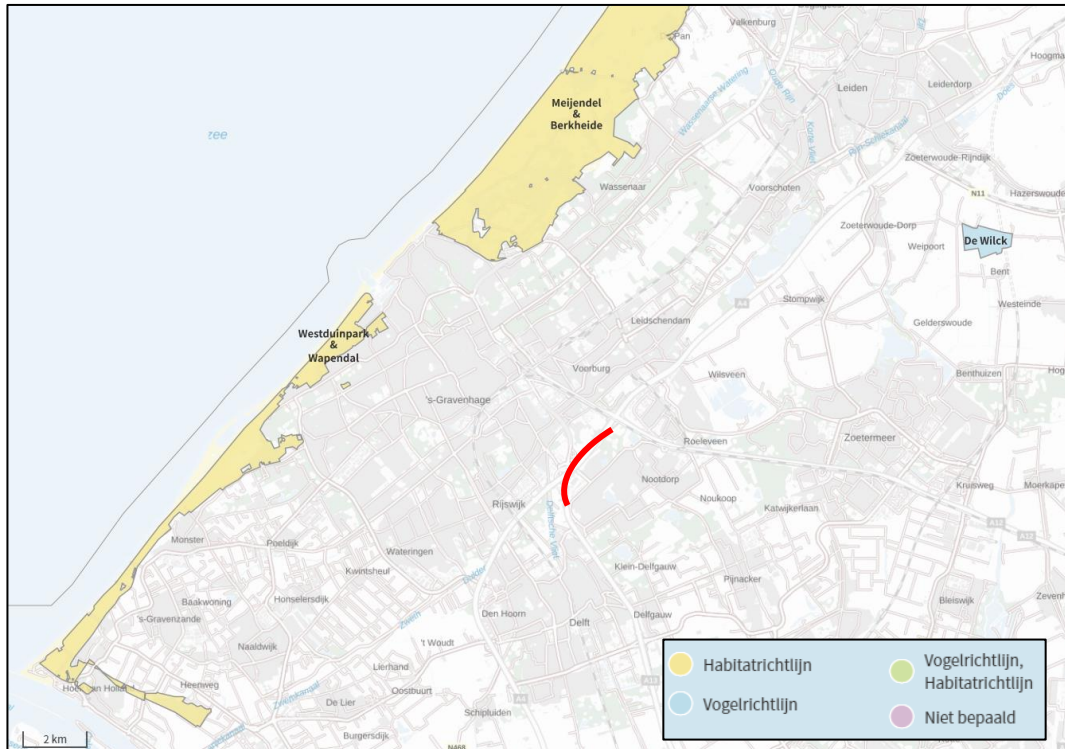
Figuur 2.18. Standplaatsen van de exoten hemelboom (blauw gearceerd nabij deelgebied 1), Japanse duizendknoop (oranje gearceerd nabij deelgebied 2 en in deelgebied 3) en reuzenberenklauw (groen gearceerd nabij deelgebied 2 en deelgebied 3).

Soorten uit het bureauonderzoek

In NDFP zijn enkele meldingen gedaan van invasieve exoten in de buurt van het plangebied. Het betreft de exoten smalle waterpest (gemeld uit deelgebied 2), muskusrat en nijlgans. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat de rode Amerikaanse rivierkreeft in de watergangen aanwezig is. De muskusrat, nijlgans, rode Amerikaanse rivierkreeft en smalle waterpest zijn invasieve exoten. Dit houdt in dat de soort niet van nature voorkomt in Nederland en schadelijk is voor de inheemse natuur. Om verdere verspreiding van de soorten te voorkomen zijn passende maatregelen nodig wanneer er in het plangebied gewerkt wordt.

2.4 Natura 2000

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn “Westduinpark & Wapendal” en “Meijendel & Berkheide”. Beide gebieden liggen op circa 8 kilometer afstand ten westen van het plangebied (zie figuur 2.19). Beide gebieden zijn aangewezen op basis van de Habitatrictlijn. Binnen een straal van 15 km liggen nog twee andere Natura 2000-gebieden. Het betreft “De Wilck”, een Vogelrichtlijngebied en “Solleveld & Kapittelduinen”, een Habitatrictlijngebied (zie figuur 2.19).

Figuur 2.19. Ligging Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied (rode lijn). Bron: AERIUS-calculator, versie 2021.

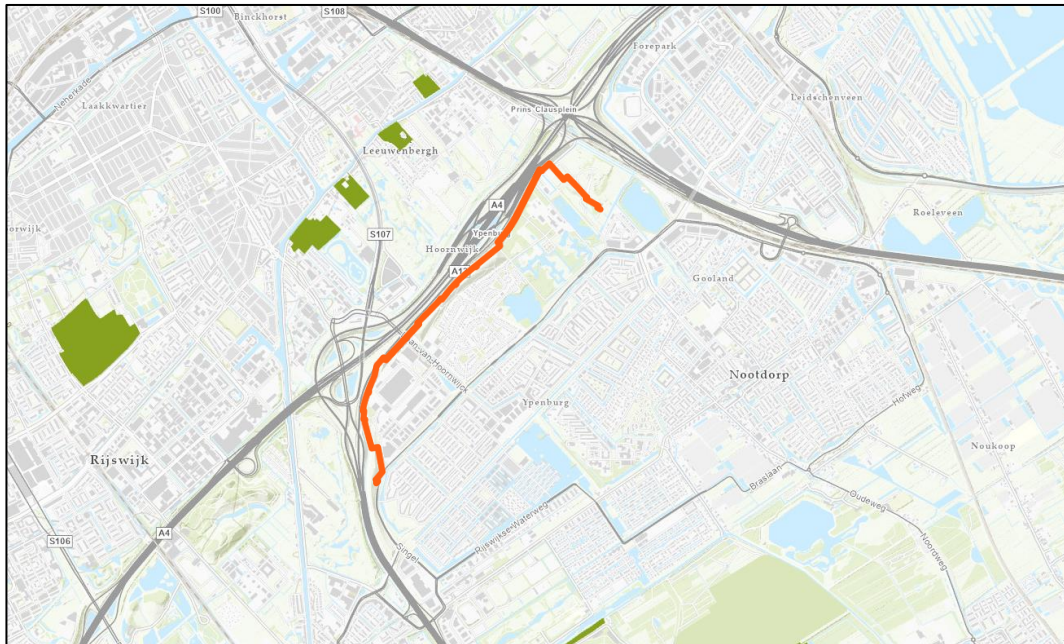
Bij voorliggend planvoornemen is er enkel sprake van een realisatiefase. Er is daardoor hoogstens sprake van tijdelijke effecten.

De Natura 2000-gebieden liggen buiten het invloedsgebied van alle storingsfactoren, zoals bijvoorbeeld verdroging of geluid- en lichtverstoring, met uitzondering van verzuring en vermisting. Gezien de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden en de voorgenomen werkzaamheden zijn effecten als gevolg van vermisting en verzuring door stikstofdepositie tijdens (enkel) de realisatiefase niet op voorhand uit te sluiten.

De voorgenomen activiteiten als gevolg van het planvoornemen zijn bij de inwerkingtreding van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering per 1-7-2021 voor wat betreft stikstofdepositie vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht. Voor deze activiteit hoeft dan ook geen onderzoek naar stikstofdepositie (AERIUS-berekening) meer te worden uitgevoerd. Er zijn dan geen vervolgstappen aan de orde. Echter, In het kader van het MER dient de realisatiefase doorgerekend te worden met AERIUS om het invloedsgebied en de omvang van de tijdelijke stikstoftoename in beeld te hebben.

2.5 NNN

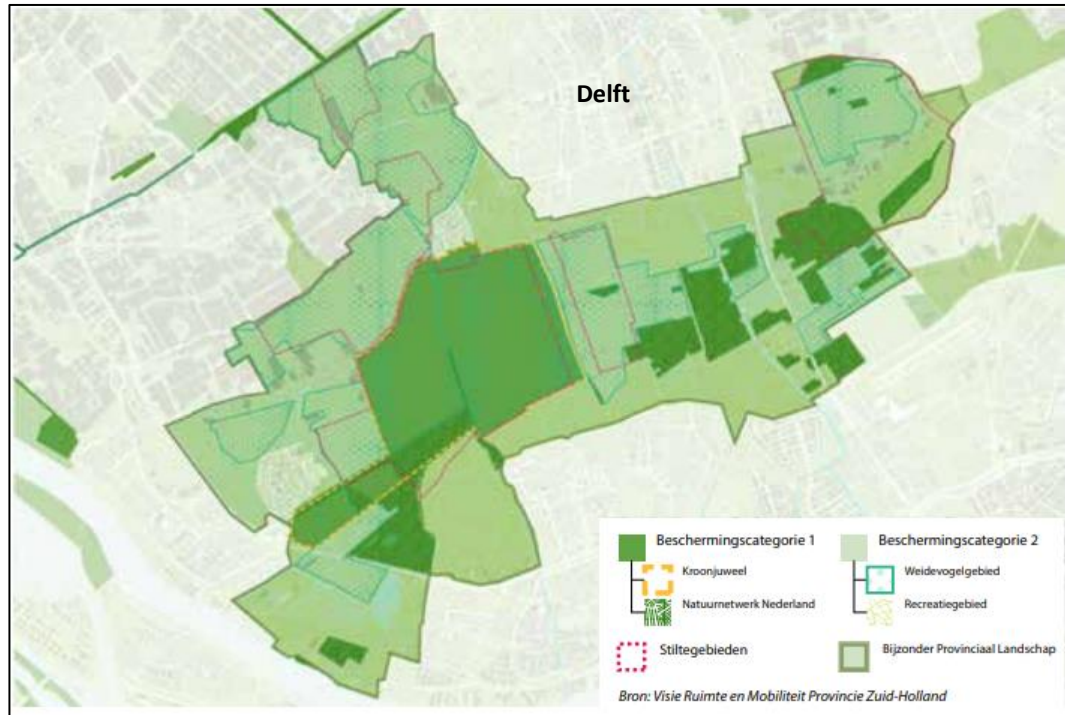
In het plangebied is geen NNN-gebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde NNN-gebied bevindt zich op circa 950 meter ten noorden van het plangebied (figuur 2.20). Het voornemen houdt een beperkte tijdelijke verstoring in. Gezien de omgeving waarin dat plaatsvindt, valt deze verstoring weg tegen de verstoring afkomstig van A4/A13. De NNN-gebieden ondervinden geen extra verstoring. Aangezien er geen sprake is van externe werking in de provincie Zuid-Holland zijn vervolgstappen in de vorm van een nee, tenzij-afweging of compensatie niet aan de orde.

Figuur 2.20. Ligging van het plangebied ten opzichte van het NNN. Bron: Interactieve atlassen provincie Zuid-Holland: NatuurNetwerk Nederland.

2.6 Overig provinciaal beleid Zuid-Holland

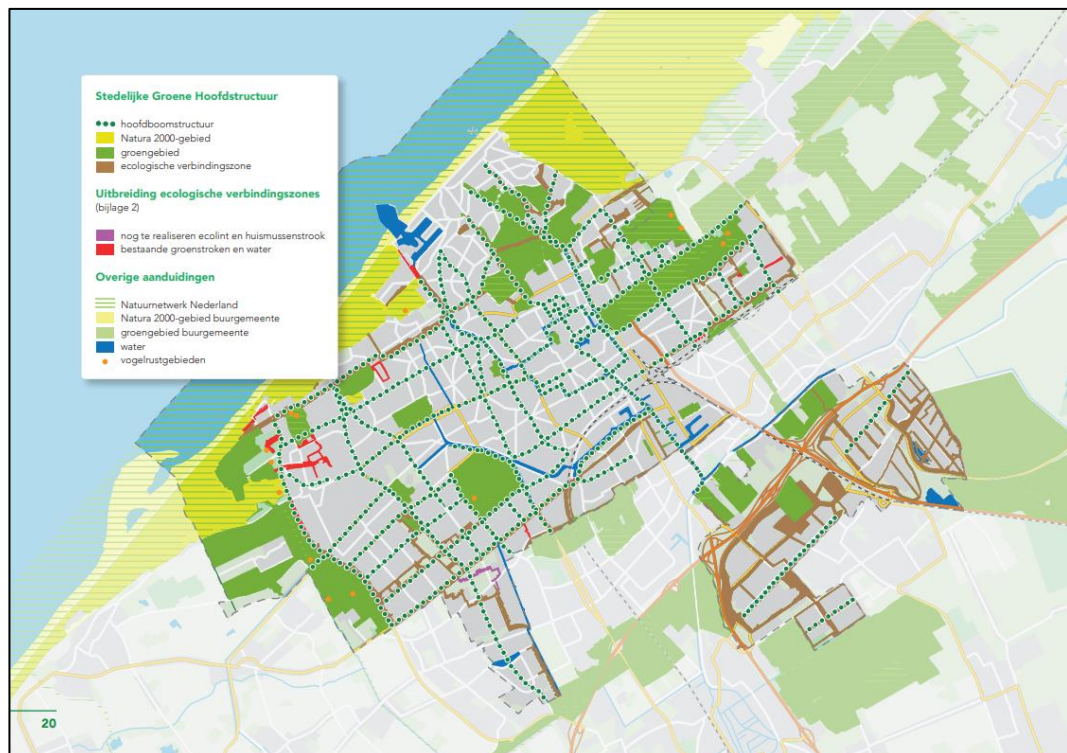
Het plangebied ligt niet in een belangrijk weidevogelleefgebied of in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland. Het dichtstbijzijnde belangrijke weidevogelleefgebied ligt op circa 2,5 kilometer ten zuiden van het plangebied in de velden rond “Hoeve Biesland”. Het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland ligt op circa 4,5 kilometer ten zuidwesten van het plangebied (figuur 2.21). Effecten op belangrijk weidevogelgebied en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland zijn uitgesloten.

Figuur 2.21. Ligging Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland. Bron: Visie Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, mei 2021.

2.7 Gemeentelijk natuurbeleid

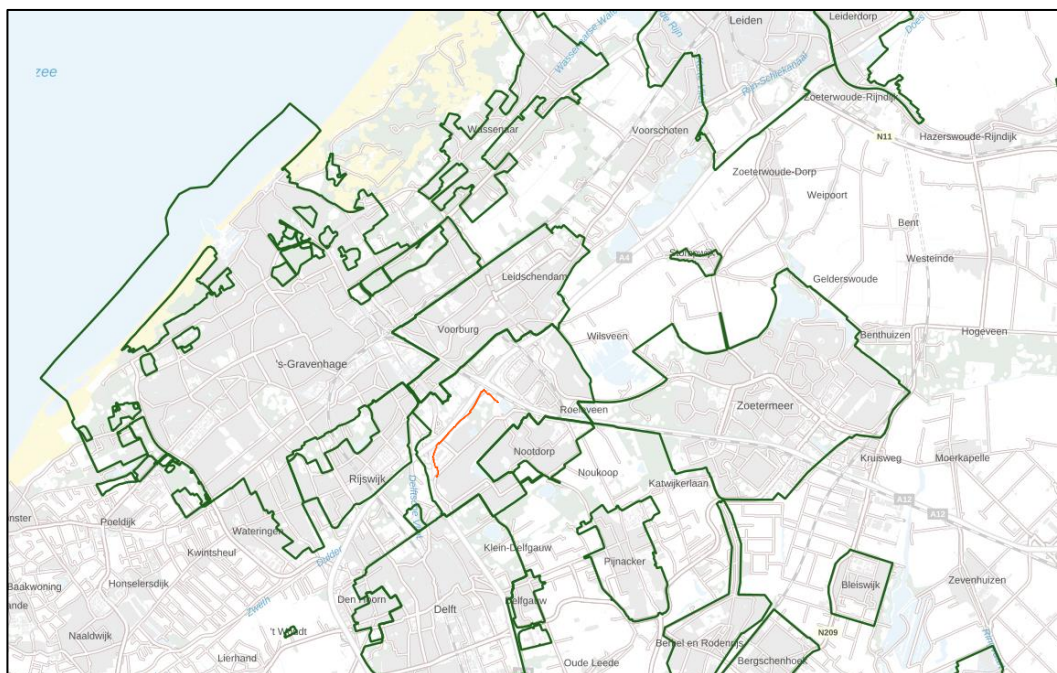
Het plangebied is onderdeel van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur van Den Haag met de functie 'ecologische verbindingzone' (figuur 2.22). Daarnaast zijn deelgebied 1 en 2 onderdeel van het bijen- en vlinderlint Ypenburg. De verbindingzone behoudt zowel in de realisatiefase als de gebruiksfase zijn functie. In de realisatiefase wordt slechts een zone van de gehele verbindingzone vergraven en in de gebruiksfase zal de hele zone zijn oorspronkelijke functie weer kunnen vervullen. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

Figuur 2.22. Opbouw Stedelijke Groene Hoofdstructuur. Bron: Nota Stadsnatuur.

2.8 Beschermd houtopstanden Wnb

Enkele bomen in het plangebied worden gekapt als gevolg van het planvoornemen. Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kom Wnb (of voormalige Boswet), zie figuur 2.23. De Wnb is enkel van toepassing op houtopstanden die buiten de bebouwde kom Wnb (of voormalige Boswet) liggen. Beschermd houtopstanden Wnb zijn daarom niet relevant voor voorliggend planvoornemen. Gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages kan echter wel van toepassing zijn (zie ook bijlage 1).

Figuur 2.23. Ligging van het plangebied ten opzichte van de begrenzing van de bebouwde kom Wnb (of Boswet). Bron: Komgrenzen Zuid-Holland, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.

2.9 Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

De te vergraven strook in deelgebied 1 en 2 kan na afronding van de werkzaamheden worden ingezaaid met een insectenvriendelijk inheems mengsel, passend bij de reeds aanwezige flora-soorten van het bijen- en vlinderlint. Door actief in te zaaien is de tijd tot het bijen- en vlinderlint weer volledig functioneel is korter dan wanneer enkel grond wordt aangevuld na de graafwerkzaamheden. Het bepalen van welk mengsel ingezaaid dient te worden, dient te worden afgestemd met de beheerder van het bijen- en vlinderlint.

3 Conclusie & advies

In dit hoofdstuk is per onderdeel de conclusie en het advies gegeven dat voortkomt uit de uitgevoerde natuurtoets.

3.1 Soortbescherming

Beschermde soorten

Binnen het plangebied is geschikt biotoop aangetroffen voor beschermde soorten (Wnb) waarvoor geen algemene vrijstelling geldt. Het gaat om soorten uit de volgende soortgroepen: vogels met een jaarrond beschermd nest, algemene broedvogels, vleermuizen en steenmarter. In tabel 3.1 zijn de conclusies ten aanzien van deze beschermde soorten opgenomen. De onderbouwing van de conclusies zijn beschreven in paragraaf 2.3 van voorliggende natuurtoets. Voor de overige soort(groep)en is beoordeeld dat vervolgstappen niet aan de orde zijn.

Tabel 3.1. Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort(groep)	Essentieel leefgebied in (directe omgeving van) plangebied?	Nader onderzoek nodig?	Maatregelen?	Ontheffing Wnb aan de orde?
Vogels Sperwer	Mogelijk, nest op > 75 meter van huidige tracé in deelgebied 3	Ja, indien het tracé in deelgebied 3 in noordelijke richting verschuift	Ja, zie tabel 3.3	Mogelijk
Vogels Algemene broedvogels	Ja, nestgelegenheid in opgaande begroeiing	N.v.t.	Ja, zie tabel 3.3	Nee
Vleermuizen Essentiële vliegroutes	Mogelijk een vliegroute aan het Valutapad in deelgebied 3	Ja, indien een gat in de lijnvormige beschutting (figuur 2.9) ontstaat door kap	Ja, zie tabel 3.3	Mogelijk
Vleermuizen Essentieel foerageergebied	Mogelijk, in alle deelgebieden en hun directe omgeving kan gevoerageerd worden	Nee, mits enkel overdag gewerkt wordt	Ja, zie tabel 3.3	Mogelijk
Zoogdieren Steenmarter	Mogelijk, voldoende beschutting in deelgebied 3	Ja, indien bosschages (figuur 2.11) gekapt worden	Ja, zie tabel 3.3	Mogelijk

In tabel 3.1 is aangegeven dat er (mogelijk) nader onderzoek nodig is naar de sperwer, vleermuizen en de steenmarter. De beschrijving van dit nader onderzoek wordt in tabel 3.2 uiteengezet.

Tabel 3.2. Beschrijving nader onderzoek.

Soort	Onderzoeksmethode
Sperwer Nest (deelgebied 3)	Ten eerste: controle in najaar of het nest nog aanwezig is. Indien het nest nog aanwezig is: onderzoek naar gebruik van het nest door middel van twee tot vier bezoeken in de periode 15 maart tot 15 mei.
Vleermuizen Foerageergebied Vliegrouete (deelgebied 3)	Twee bezoeken met een minimale tussenperiode van 8 weken. Eén bezoek vindt plaats in de periode 15 mei – 15 juli, het andere bezoek in de periode 1 augustus – 1 oktober.
Steenmarter Verblijfplaatsen (deelgebied 3)	6 weken durend onderzoek met behulp van cameravallen

In tabel 3.1 is aangegeven dat een overtreding van de Wnb voor een aantal soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 3.3 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 3.3. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Wnb te voorkomen.

Soort(groep)	Maatregelen
Algemene broedvogels	Werken buiten het broedseizoen of het plangebied ongeschikt maken voorafgaand aan het broedseizoen.
Vleermuizen	Vliegrouetes: Kap geen bomen die onderdeel uitmaken van een mogelijke vliegrouete. Foerageergebied/vliegrouetes: Enkel overdag werken
Steenmarter	Behoud ruige vegetaties zoals bramenstruiken

Rode lijst soorten en algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten

Naast beschermde soorten is ook sprake van soorten van de rode lijst en algemene soorten. Voor deze soorten is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk. Wel dient gewerkt te worden volgens de zorgplicht (tabel 3.5).

Tabel 3.4. Overzicht mogelijk aanwezige vrijgestelde soorten en rode lijst soorten in het plangebied.

Soort(groep)	Bescherming	Aanwezigheid
Zoogdieren Kleine marterachtigen	Rode lijst Artikel 3.10, vrijgesteld	Gehele plangebied biedt geschikt foerageergebied, in deelgebied 3 worden mogelijk verblijfplaatsen aangetast
Zoogdieren Haas	Rode lijst Artikel 3.10, vrijgesteld	Kan voorkomen in alle deelgebieden, de soort is bij het veldbezoek waargenomen in deelgebied 1.
Zoogdieren Konijn	Rode lijst Artikel 3.10, vrijgesteld	Kan voorkomen in deelgebieden, de soort is bij het veldbezoek waargenomen in deelgebied 3 waardoor een burcht hier aannemelijk is

Soort(groep)	Bescherming	Aanwezigheid
Zoogdieren Algemene muisensoorten, bruine rat, egel, mol en vos	Artikel 3.10, vrijgesteld	Muizen, ratten, egels en mollen komen voor in verscheidene vegetaties zoals tuinen, parken, verruigde vegetaties en bossen en kunnen hierom in elk deelgebied voorkomen. De vos is het meest waarschijnlijk in deelgebied 3.
Amfibieën Bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander	Artikel 3.10, vrijgesteld	De soorten kunnen alle voorkomen in de watergangen naast deelgebied 1 en 2 en in de natte laagtes van deelgebied 3. Hierom is mogelijk sprake van landbiotoop in het plangebied. Enkel de gewone pad wordt verwacht in de watergang verbonden aan de Tederinger Broekplas (visvijver) welke deels gedempt wordt.
Vissen Algemene vissoorten	Zorgplicht	Vissen kunnen voorkomen in de watergang verbonden met de Tederinger Broekplas (visvijver) welke deels gedempt wordt
Insecten Bruin blauwtje, gewone tubebij, gewone koekoekshommel	Rode lijst	Deelgebied 1 en 2 bieden geschikt leefgebied voor het bruin blauwtje en de gewone tubebij. De gewone koekoekshommel kan in alle deelgebieden voorkomen.
Insecten Algemene vlinders, bijen, hommels, libellen, e.d.	Zorgplicht	Deelgebied 1 en 2 worden beheerd als bijen- en vlinderlint. Ook in deelgebied 3 zullen vele insecten aanwezig zijn.
Kreeftachtigen en weekdieren Algemene soorten zoals land- en waterslakken	Zorgplicht	In het hele plangebied kunnen landslakken voorkomen, ook kunnen waterslakken in de watergang van deelgebied 3 voorkomen
Vaatplanten Bosaardbei, kleine ratelaar, knopig doornzaad, korenbloem, oosterse morgenster, ruige leeuwentand	Rode lijst	-Bosaardbei kan voorkomen in deelgebied 3. -Kleine ratelaar, knopig doornzaad en korenbloem, oosterse morgenster en ruige leeuwentand kunnen voorkomen in deelgebied 1 en 2. -Waterscheerling is waargenomen in de watergang van deelgebied 2, maar komt mogelijk voor in de watergangen van de andere deelgebieden.
Vaatplanten Bijenorchis	Zorgplicht	Standplaats van bijenorchis gevonden in deelgebied 1. Er wordt extra aandacht besteed aan de standplaats van de soort bij het maaibeheer.
Schimmels Populierenvuurzwam	Rode lijst	Mogelijk aanwezig op de populieren in het plangebied.

3.1.1 Zorgplicht

Uit paragraaf 2.3.11 blijkt dat er in het plangebied soort(groep)en aanwezig (kunnen) zijn waarmee rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht voor soorten. Voorbeelden van maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 3.5. Voor aanvang van de uitvoering dient een project specifiek ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. In dit werkprotocol worden de te nemen maatregelen bij dit project omschreven.

Tabel 3.5. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Vissen (alle soorten) Libellen en juffers (alle soorten) Waterkevers (alle soorten)	Niet baggeren bij ijsvorming
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het plangebied kort maaien Behoud deel van beschutte vegetatie, als vluchtroute voor algemene zoogdieren Konijnenburchten uitgraven buiten de voortplantingsperiode (januari tot en met juli)
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten) Amfibieën (alle soorten)	Stapvoets rijden op vaste werkroutes In één richting werken zodat dieren kunnen vluchten (richting de beschutting)
Amfibieën en vissen	Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het dempen van de watergang
Planten (bijenorchis, bosaardbei, kleine ratelaar, knopig doornzaad, korenbloem, oosterse morgenster, ruige leeuwentand, waterscheerling)	In stand houden van standplaatsen indien aanwezig. Voor standplaats bijenorchis, zie figuur 2.16.
Weekdieren (alle soorten)	Plaats watervegetatie buiten de werkzaamheden terug in het water
Populierenvuurzwam	Behoud van populieren indien de populiervuurzwam hierop aanwezig is

3.2 Invasieve soorten

Tijdens het terreinbezoek zijn de Japanse duizendknoop, hemelboom en reuzenberenklauw aangetroffen³ (zie figuur 2.17 en figuur 2.18). De Japanse duizendknoop, hemelboom en reuzenberenklauw zijn invasieve exoten. Om verdere verspreiding van de Japanse duizendknoop, hemelboom en reuzenberenklauw te voorkomen zijn passende maatregelen nodig wanneer er in het plangebied gewerkt wordt. Daarnaast kunnen smalle waterpest, muskusratten, nijlganzen en rode Amerikaanse rivierkreeften voorkomen in het plangebied.

3.3 Natura 2000

In tabel 3.6 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde Natura 2000-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.4 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.6. Conclusies Natura 2000-gebieden.

	Natura 2000
Zijn er Natura 2000-gebieden aanwezig waarop effecten kunnen optreden?	Nee
Treden er negatieve effecten op of zijn deze te verwachten?	Nee
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Nee
Wnb-vergunning noodzakelijk?	Nee

3.4 NNN

In tabel 3.7 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde NNN-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.5 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.7. Conclusies NNN-gebieden.

	NNN
Op welke afstand van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde NNN-gebied?	Circa 950 meter.
Is er sprake van toetsing van externe werking in de betreffende provincie?	Nee, de provincie Zuid-Holland kent geen externe werking.
Is er sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of is dit te verwachten?	Nee
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Nee
Afstemming met het bevoegd gezag aan de orde?	Nee

³ De lijst met aangetroffen (invasieve) exoten is niet uitputtend. De aanwezigheid van andere exoten kan niet worden uitgesloten.

3.5 Overig provinciaal beleid Zuid-Holland

Het plangebied ligt niet in een belangrijk weidevogelleefgebied of in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

3.6 Gemeentelijk natuurbeleid

Het plangebied is onderdeel van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur van Den Haag met de functie 'ecologische verbindingzone'. Daarnaast zijn deelgebied 1 en 2 onderdeel van het bijen- en vlinderlint Ypenburg. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

3.7 Beschermde houtopstanden Wnb

Er is bij voorliggend planvoornemen geen sprake van aantasting van onder de Wnb beschermde houtopstanden. Er zijn voor wat de Wnb betreft geen vervolgstappen aan de orde. Gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages kan echter wel van toepassing zijn (zie ook bijlage 1).

3.8 Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

De te vergraven strook in deelgebied 1 en 2 kan na afronding van de werkzaamheden worden ingezaaid met een insectenvriendelijk inheems mengsel, passend bij de reeds aanwezige flora-soorten van het bijen- en vlinderlint. Hiermee wordt de tijd tot het plangebied weer geschikt is voor bijen en vlinders versneld. Het bepalen van het in te zaaien mengsel dient met de beheerder van het bijen- en vlinderlint afgestemd te worden.

Literatuurlijst

Bergers, P. & La Haye, M. 2000. Kleine zoogdieren betrouwbaarder en efficiënter inventariseren. De Levende Natuur 101(2):52-58.

BIJ12, 2017a. Kennisdocument buizerd (*Buteo buteo*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017b. Kennisdocument gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Versie 1.0, juli 2017.

Bouwens, S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Oktober 2017.

Flow4, 2020. A4 Haaglanden – N14 Deelrapport natuur t.b.v. MER en OTB, versie 26-3-2020

Gemeente Den Haag. Nota Stadsnatuur. *Voor een leefbaar en biodivers Den Haag*.

Marijke Heijne, 2013. Zoogdieren in Ypenburg, Den Haag, KNNV afdeling Delfland in opdracht van Dienst Stadsbeheer Den Haag

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2021. Vleermuisprotocol 2021.

Zoogdierversie (2020). Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria

Kaarten

Bomenstichting Den Haag. Bomen en groenvoorzieningen in Den Haag. [Bomen en groenvoorzieningen in Den Haag \(arcgis.com\)](#). Geraadpleegd op 16 mei 2022.

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Komgrenzen Zuid-Holland. [KaartViewer - Komgrenzen ZH Wnb \(ozhz.nl\)](#). Geraadpleegd op 12 juli 2022.

Overig

NDFP

Street Smart

AERIUS-calculator, versie 2021.

www.floron.nl

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdierversie.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage 1 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving en het beleidskader.

Het betreft de Wet natuurbescherming (Wnb). Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen).

Wnb - Algemeen

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. De Wnb beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten hebben een loketfunctie. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Wnb richt zicht op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Wnb - Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v. Wnb);
- 2) soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn (artikel 3.5 e.v. Wnb);
- 3) 'andere soorten'(onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora') (artikel 3.10 e.v. Wnb).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v. Wnb)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 3.1 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om ontheffing aan te vragen voor de overtreding van de verbodsbepalingen. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en/of Bonn (artikel 3.5 e.v. Wnb)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De verbodsbepalingen zijn vastgelegd in artikel 3.5 e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder de Wnb is het mogelijk om voor streng beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 3.5 bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.5.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen in artikel 3.5 van de Wnb bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn.

Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 3.10 e.v. Wnb)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage A en B van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De verbodsbepalingen zijn vastgelegd in artikel 3.10 e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 1.11 Wnb). Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de 'andere soorten' niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie 'andere soorten' van de Wnb bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h 'in het algemeen belang';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 3.1, 3.5 en 3.10).				
Ontheffingsgronden		Artikel 3.1	Artikel 3.5	Artikel 3.10
		Soorten van de Vogelrichtlijn	Soorten van de Habitatrichtlijn, Bonn & Bern	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja	

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 1.11 van de Wnb. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Wnb - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 2.1 tot en met 2.11 van de Wnb. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Wnb maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling.

Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de “ADC-criteria”.

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Stikstofdepositie

Stikstofdepositie vormt veelal een knelpunt bij de besluitvorming over plannen en projecten, omdat in veel Natura 2000-gebieden overbelasting van stikstof een probleem is voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor het gebied aangewezen soorten en habitattypen. Om een oplossing te bieden voor dit probleem was destijds (1 juli 2015) het Programma Aanpak Stikstof (PAS) opgericht. Op 29 mei 2019 oordeelde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) echter dat het PAS niet als onderbouwing kan worden gebruikt voor toestemmingsverlening op grond van de Wnb.

Vanaf 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden. Hierin is een vrijstelling van Wnb-vergunningplicht opgenomen voor bouwwerkzaamheden in de realisatiefase voor wat betreft stikstofdepositie (art. 2.9a Wnb). Er hoeven ten behoeve van een Wnbvergunningaanvraag (gebiedsbescherming) voor een project dus geen berekeningen en daarbij behorende beoordeling van de stikstofdepositie voor de realisatiefase meer plaats te vinden.

De vrijstelling geldt in theorie niet voor het vaststellen van een ruimtelijk plan (bijvoorbeeld een bestemmingsplan) (de plantoets Wnb) waarbij voor de ontwikkeling ook een aanlegfase aan de orde is. De vrijstelling geldt alleen voor de projecttoets in het kader van de Wnb-vergunningprocedure. Echter, omdat ervan uitgegaan wordt dat voor het project (als de ontwikkeling die het bestemmingsplan mogelijk maakt, wordt uitgevoerd) een vrijstelling geldt, wordt deze vrijstelling ook toegepast in de plantoets Wnb gebiedsbescherming.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden (artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN- gebieden (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):
 - de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan

- de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
- tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

'Nee, tenzij'-principe

Voor het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat nieuwe plannen of projecten niet zijn toegestaan als ze de wezenlijke (potentiële) waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Uitzonderingen hierop zijn wanneer sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd. De Rijkslijn zoals verwoord in het SVIR en Barro is dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Structuurvisies en Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 1.12 lid 3 van de Wnb (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 1.12 lid 3 Wnb

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Wnb - Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in artikel 4.1 tot en met 4.9 van de Wnb. De Wnb heeft tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Binnen de Wnb worden houtopstanden beschermd die aan bepaalde voorwaarden voldoen (Wnb artikel 4.1). Voornaamste onderscheid wordt gemaakt op basis van de locatie. Houtopstanden welke binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom Wnb vallen, zijn namelijk uitgezonderd (artikel 4.1) en worden niet onder de Wnb beschermd. De begrenzing van de bebouwde kom in de zin van de Wnb komt niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwde kom in de zin van de Wnb heeft vastgesteld, is de Wnb overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Een houtopstand onder de Wnb wordt gezien als een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- 1) een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of;
- 2) bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

De Wnb is van toepassing op houtopstanden die buiten de bebouwde kom liggen. De gemeenteraad dient de grens van de bebouwde kom Wnb vast te leggen. Veel gemeentes hebben dit ook gedaan.

De grens van de bebouwde kom Wnb is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwde kom. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op.

De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwde kom vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwde kom voor de Wnb.

De begrenzing van de bebouwde kom in de zin van de Wnb dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwde kom in de zin van de Wnb heeft vastgesteld, is de Wnb overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Door het zogenoemde regelverbod van artikel 4.6 Wnb kunnen gemeente ook buiten de bebouwde kom regulerend optreden. Hierdoor kunnen gemeente ook een kapverbod opstellen voor houtopstanden die ze willen beschermen buiten de bebouwde kom. Er zijn veel gemeentes die dat ook daadwerkelijk hebben gedaan.

Er zijn ook gemeentes die houtopstanden buiten de bebouwde kom beschermen via een monumentenverordening. Voor deze houtopstanden is dus (ook) een omgevingsvergunning van de gemeente noodzakelijk. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Meld- en herplantplicht

De Wnb stelt dat wanneer houtopstanden worden gekapt, er voorafgaand aan de kap een meldingsplicht bij de provincie is.

De provincie bepaalt welke informatie omtrent de te kappen opstand aangeleverd dient te worden, op welke termijn dit aangeleverd dient te worden en welke voorwaarden voor de uitvoering van de kap gelden. Daarnaast geldt dat binnen drie jaar na de kap een herbeplantingsplicht geldt (door aanplant, bezaaiing of natuurlijke verjonging dan wel op andere wijze realiseren van een nieuwe houtopstand). Wanneer dat niet op dezelfde plaats kan, dan kan een provincie ontheffing verlenen de herbeplanting op andere gronden toe te staan indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Verder kunnen provincies ontheffing of vrijstelling verlenen voor bepaalde verbodsbepalingen en/of voorwaarden omtrent herbeplanting.

In de volgende gevallen geldt op grond van de Wnb geen verplichting tot het melden en herbeplanten voor het vellen:

- periodiek vellen van griend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Wnb;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Natura 2000-vergunning, een soortenontheffing, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;

vellen en herbeplanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Beschermde houtopstanden (naast Wnb)

Houtopstanden zijn tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit is vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de betreffende gemeente. Bomen kunnen op gemeentelijk niveau ook op een andere manier beschermd zijn. De bescherming van een houtopstand of groenstructuren kan bijvoorbeeld opgenomen zijn in de planregels bij een bestemmingsplan of via een gemeentelijke bomenverordening.

Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

In deze bijlage wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens het onderzoek naar de aanwezigheid en de toetsing van beschermde soorten, beschermde gebieden, beschermde houtopstanden en kansen voor natuurwaarden in het plangebied.

Soortbescherming

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit een bureaustudie, oriënterend terreinbezoek en effectbepaling.

Bureaustudie

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek is specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (Wnb artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (Wnb artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (Wnb artikel 3.10). Bij vogels is met name speciale aandacht geschonken aan vogelsoorten met jaarrond beschermd nest. Bij werkzaamheden in watergangen/waterwegen is specifiek aandacht geschonken aan soorten van het aquatisch milieu. Bij werkzaamheden aan gebouwen is specifiek aandacht geschonken aan gebouwbewonende soorten. In voorliggende toetsing is geen aandacht besteed aan Rode Lijst-soorten.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP) geraadpleegd⁴. Hierbij is nagegaan of er in de periode 2017-2022 beschermde soorten zijn aangetroffen in een straal van 1 km rondom het plangebied. Daarnaast zijn indien relevant ook regionale bronnen en atlassen gebruikt [KNNV]. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. De resultaten van de bureaustudie geven een indicatie van de soorten die in het plangebied kunnen voorkomen.

Oriënterend terreinbezoek

Tijdens het oriënterend terreinbezoek is door middel van een fysieke inspectie gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren. Daarnaast heeft een biotoopbeoordeling plaatsgevonden. Bij een biotoopbeoordeling wordt gekeken in hoeverre het aanwezige biotoop geschikt is voor beschermde soorten. Het betreft een deskundigenoordeel op basis van een biotopenscan. Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Effectbepaling

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het oriënterend terreinbezoek is bepaald of op voorhand (negatieve effecten op) beschermde soorten al dan niet kunnen worden uitgesloten en of vervolgstappen (soortgericht nader onderzoek) noodzakelijk zijn. Indien van toepassing is geadviseerd over de te volgen procedure in het kader van de natuurwetgeving.

⁴ Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFP (10 juni 2022) op basis van een abonnement van Antea Group en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming zijn de volgende gebieden meegenomen:

- Natura 2000-gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Overige provinciaal beleid.

Op basis van een bureaustudie is de ligging van de gebieden ten opzichte van het plangebied in beeld gebracht. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere AERIUS-calculator (versie 2021) (Natura 2000-gebieden) en de provinciale website en/of digitale atlas (NNN, overig provinciaal beleid). Op basis van de ligging en de voorgenomen ontwikkeling is (indien relevant) een effectbepaling uitgevoerd. Voor de effectbepaling is gekeken naar directe effecten als gevolg van ruimtebeslag. Indien van toepassing zijn ook mogelijke indirecte effecten bekeken. Hierbij kan gedacht worden aan verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring. In het kader van Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar mogelijk effecten door een toename aan stikstofdepositie. Indien aan de orde is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. Hierbij kan gedacht worden aan een voortoets of passende beoordeling t.b.v. Natura 2000-gebieden. Of het doorlopen van een 'nee, tenzij-procedure' in het kader van mogelijke effecten op NNN-gebieden.

Beschermde houtopstanden Wnb

Op basis van het planvoornemen en de ligging van het plangebied is onderzocht of er onder de Wnb beschermde houtopstanden aanwezig zijn binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie over het planvoornemen, recente luchtfoto's en indien beschikbaar de begrenzing van de gemeentelijke bebouwde kom Wnb. Indien onder de Wnb beschermde houtopstanden aanwezig zijn in het plangebied, is getoetst of er sprake is van aantasting van beschermde houtopstanden. Indien er sprake is van aantasting van Wnb beschermde houtopstanden is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen een plan zijn vaak mogelijkheden/ kansen aanwezig voor het verhogen van de natuurwaarden (biodiversiteit). Indien dit van toepassing is op het voornemen, zijn hiervoor suggesties gedaan op basis van expert judgement.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Rivium Westlaan 72
2909 LD CAPELLE A/D IJSSEL
Postbus 8590
3009 AN ROTTERDAM
T. 0653692836

www.anteagroup.nl

Copyright © 2023

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.